

HAR FORSKNINGEN OM INTERNATIONELLA RELATIONER
NÅGON PRAKTISK BETYDELSE?

En studie om idémakt i utrikespolitik

Sebastian Glans

Abstract

Har forskningen om internationella relationer någon praktisk betydelse? En studie om idémakt i utrikespolitik

Author: Sebastian Glans

The aim of this paper is to get a deeper understanding if research about international relations has any practical meaning. The main focal point is about the importance of the scholar idea soft power, and its meaning on foreign policy actions through expressions. A quantity and quality method is used. The point of the main theory that concerns international relations takes a rationalistic perspective, and expands it to the notion that ideas can have an impact on policy outcomes. Three different types of research utilization can be traced to determine in which way an idea is getting implemented. Why certain ideas can be used lies in the foreign policy preferences with the political institutions and its policymakers. In the last ten years, policymaking preferences in the USA, Great Britain and Sweden have shifted due to change of governments, challenges by expanding institutions as the European Union (EU) and terror alerts. Soft power is an upcoming idea that can be traced in the countries policies. In conclusion, the concept is expressed in the political agendas on the margins. For the American and the British policy the importance with the idea seems to be utilized for mediation for the retention and the legitimating of there existing policies regarding hard power. The main purpose with the idea for Sweden seems to be the utilization for guidance to promote EU: s ability to act as a prominent actor in international relations. The idea is, acts and expressed foremost as a positive symbol for the countries, rather than a ground-breaking new idea that changes policies. Due to is variables already exist in the policymaking processes.

Key words: soft power, hard power, compelling power, world views, symbolic and conceptual utilization

Innehållsförteckning

1 Introduktion.....	1
1.1 Problemställning	3
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Avgränsning.....	6
1.4 Uppsatsens vidare struktur	6
2 Metod	8
2.1 Material	8
2.2 Komparativ fallstudie	10
2.3 Innehållsanalys	11
2.4 Bearbetning av information	12
2.5 Urvalsprocessen.....	13
2.6 Reliabilitet.....	15
2.7 Validitet	16
3 Soft Power.....	18
3.1 Resurser	20
3.2 Diskussion om Soft Power	22
4 Teori om idémakt och tidigare forskning	24
4.1 Tre typer av idéer	27
4.1.1 Världsåskådning	27
4.1.2 Principiella uppfattningar	27
4.1.3 Kausala uppfattningar	28
4.2 Idéers funktionalitet.....	28
4.2.1 Idéer som vägkartor.....	30
4.2.2 Idéer som medlare.....	31
4.2.3 Institutionalisering.....	31
4.3 Idéer inom internationell politik	32
4.4 Teoridiskussion	34

5 Idémakt i amerikansk, brittisk och svensk utrikespolitik.....	37
5.1 Inledning	37
5.2 Beskrivning av aktörer	38
5.2.1 USA.....	38
5.2.2 Storbritannien	38
5.2.3 Sverige	38
5.3 Idémakt i amerikansk utrikespolitik.....	39
5.3.1 Amerikansk idéuppfattning.....	40
5.3.2 Amerikansk attraktionskraft	42
5.3.3 Bortom hard power.....	44
5.4 Idémakt i brittisk utrikespolitik.....	45
5.4.1 Brittisk idéuppfattning.....	46
5.4.2 En idé för konsensusskapande?	47
5.4.3 Stabilisering och återhållsamhet	49
5.5 Idémakt i svensk utrikespolitik	52
5.5.1 Svensk idéuppfattning.....	52
5.5.2 En idé förbihållen EU?	53
5.5.3 EU, idealplattformen för internationella relationer	55
6 Idémakt ur ett komparativt perspektiv	58
6.1 En idé för strategi och säkerhet	58
6.2 Olika konceptuella närmanden.....	58
6.3 Symboliskt och konceptuellt användande.....	59
6.4 En idé med amerikanska preferenser och ideal.....	59
7 Slutsats och avslutande diskussion.....	62
Referenser	68
Bilaga 1	76

Förord

Under uppsatsskrivandets gång har jag mottagit vägledning som varit viktigt för genomförandet av undersökningen. Jag vill rikta ett speciellt tack min handledare Johan Eriksson för hans engagemang och kunskap som bidragit till utformningen av studien. Jag vill även tacka Ludvig Norman för hans idéer och förslag.

Stockholm
Maj 2007

Sebastian Glans

1 Introduktion

Min utgångspunkt är att relationen mellan akademiker och politiska beslutsfattare kan ha betydelse, beroende på accelererande sociala och vetenskapliga förändringar som kan leda till omställningar hos regeringar och policyutövandet. Beslutsfattare har haft behov av att vända sig till externa källor för kunskaper och bedömningar, medan forskare ofta har varit ivriga med att bidra till politiska debatter med argument om de möjligtvis främsta utfallen.¹ Vare sig en policy som är inhämtad från externa källor är legitim eller inte, bör man inte underskatta policys betydelse för att förstå hur idéerna är konstruerade. Samt varför vissa idéer blir framgångsrika och andra inte. Det är i synnerhet policys kopplade till utrikespolitiska handlingar.² En ökad press på forskarvärlden att producera policyrelevant kunskap har bidragit till en betydande fokusering på interaktionen mellan IR-forskning och beslutsfattande inom utrikespolitiken. Idéer föregår handlingar och kan därför ha stor betydelse för den politik som förs. Vilken och hur stor betydelse idéer har för staters utrikespolitik, och under vilka omständigheter som idéer fångas upp är det svårare att redogöra för. För att få en större förståelse om idémakt, idéers betydelse och användningsförmåga för politiskt handlande, används litteratur från författare som Goldstein och Keohane (1993), Checkel (1997) och Beyer (1997).

Nyes soft power koncept är föremål för undersökningen. De teoretiska ramverken kommer att appliceras i analyser på amerikansk (USA), brittisk och svensk utrikespolitik för att undersöka hur väl idén är förankrad. Analyser av hur staterna förhåller sig till konceptet kommer att bidra till en större förståelse för hur idén uttryckligen används, dessutom kommer även forskarens roll och betydelse för utrikespolitiska handlingar att diskuteras. Undersökningen kommer också att påvisa de olika uppfattningar staterna har om idén. Staternas storlek och deras världspolitiska inflytande, samt militära, ekonomiska och attraktiva resurser, styr i

¹ Hill, Christopher & Beshoff Pamela (red.) 1994, Two worlds of international relations, *Academics, practitioners and the trade in ideas*, Routledge LSE Centenary Publication, London and New York, Introduktionskapitlet

² Ibid.

vilken grad idéns inverkan har på det politiskt handlande. Stort inflytande eller ageranden i större institutionella sammanslutningar som EU, verkar innebära en större möjlighet till ett symboliskt användande av idén för att legitimera och bevara sina förbestämda och fasta positioner. Ett brett konceptuellt användande av idén är den position som verkar mest tillgänglig eftersom influens av handlingar enligt det konceptet sker på ett mer indirekt vis. Den tillåter en mer differentierad policyutövning där en implementering av idékonceptet inte behöver betyda skapandet av en helt ny policy.

Stater har behov av att ta del i världspolitiken och försöka influera och påverka den för egen vinning. Kan en stat få en annan stat att ändra sin politiska uppfattning är det ett framsteg. Den position som en stat åtnjuter är beroende av vilka medel den har och har möjlighet att använda sig av. Politiska ledare har länge haft förståelse för makten som kommer från attraktion. *"Om jag kan få dig att vilja göra det jag vill, behöver jag inte använda militära eller ekonomiska medel för att få dig att göra det"* är nyckeln till soft power.³ Konceptet implicerar att det utrikespolitiska handlandet kan ske genom en maktrelation där en aktiv handling eller beslutsfattande inte behövs för att uppnå det önskade resultatet. Den amerikanska och brittiska utrikespolitiken har betraktats som hård, eftersom mer gripbara handlingar använts. Beslutsfattarna är beroende av sina militära medel, detta kan illustreras av invasionerna av Afghanistan och Irak. Men samtidigt är USA den stat som påstås ha de största mjuka (soft power) resurserna. De båda positionerna utesluter inte varandra och dessutom är syftet för de två positionerna lika, medan resurserna är olika. En ytterligare förklaring är att termen soft power anses vara föremål för en bredare utredning vid diskussioner om internationell politik. Ett argument är att soft power skapas i större utsträckning i det civila samhället, regeringar har inte full kontroll över attraktionskraften.⁴

Emellertid som undersökningen kommer att försöka visa är att soft power konceptet som idé, i viss mån uttryckligen används i de olika staternas

³ Ilgen, Thomas L (red). 2006. Hard power, soft power and the future of transatlantic relations. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England. Sid. 26

⁴ Nye, Jr., Joseph S. 2004. *Soft Power*, The means to success in world politics. Public affairs, Perseus books group. United States of America. Sid. 17

utrikespolitik. Å andra sidan verkar konceptet ha lite att göra med den nuvarande utformningen av policyutövningen, något Nye själv har betonat (2002, 2004, 2004a). Diskussionen kretsar dock kring idéns betydelse och bidragandet för det utrikespolitiska handlandet. Kritiken mot konceptet som malplacerat inom internationell politik kan bemötas med att Nye själv erkänner att konceptet inte tillhör regeringar i lika hög grad som *hard power*. Men fokusen ligger på korrelationen mellan idé och policyutövning och konsekvenserna av den interaktionen.

Varför en idé har möjlighet att nå beslutsfattare kan ha att göra med tillgängligheten och mottagligheten hos den politiska strukturen landet har. Checkels idémaktskoncept syftar också till att förstå hur beslutsfattare kan söka efter information och är mer mottagliga för nya idéer. Det kan ske under förhållanden av hög internationell osäkerhet eller utrikespolitiska kriser. Att se och analysera världen med blicken inriktad på förhållanden av osäkerhet, kan hjälpa till att förstå relationen mellan skapare och praktiker. Noden där skapare och praktiker möts inom internationella relationer är ett intressant område, där förbindelsen möjligtvis kan producera policyrelevanta fördelar i det långa perspektivet. Det finns en tendens av att båda sidors uppmärksamhet, riktad in sig på den väsentliga frågan kring syfte.⁵ Beslutsfattarens syfte kan leda till en begreppsmässig ram som leder till policy. Nyes konceptuella ram tenderar till att förknippas i en högre utsträckning till *public diplomacy* och ett allt mer synligt och vedertaget alternativ till att utmärka *hard power* konceptet och verka som en starkare motpart rent begreppsligt.

1.1 Problemställning

Litteraturen om idéer och politik argumenterar för att idéer kan påverka innehållet och riktningen för offentlig politik. Intressanta frågor för analysering är hur och under vilka förhållanden som idéer har någon betydelse. Den institutionella kontexten spelar en allt större roll för studier där idébaserade närmanden är

⁵ Hill, Christopher & Beshoff Pamela (red.) 1994, Two worlds of international relations, *Academics, practitioners and the trade in ideas*, Routledge LSE Centenary Publication, London and New York, Introduktionskapitlet

integrerad med politiska institutioner. Inom litteraturen om idéer och politik har det närmandet bidragit med en klarare uppfattning om hur institutioner kan hindra eller gynna tillämpandet av vissa idéer.⁶

Det ökade intresset för idéer inom ämnet internationell politik kan betraktas som reaktioner mot de klassiska teorierna som realismen, neorealismen och strukturalismen, som i första hand ser till de internationella systemens egenskaper och aktörer först i andra hand. Inom den realistiska traditionen har fokus legat på maktbalanstänkandet och militära resurser, det har lett till att idéer och individers idévärld betraktats som oväsentliga studieobjekt. Inte heller inom den liberala traditionen har det funnits någon speciell uppmärksamhet på idéer, utan handel och graden av demokrati har fått förklara staters samarbete. Det är genom en expanderande av den rationalistiska traditionen som intresset för individens idéskapande getts en större roll.

Judith Goldstein och Robert O Keohane har i deras bok *Ideas and Foreign Policy* beskrivit nödvändigheten att vid studier av utrikespolitiskt beslutsfattande ta hänsyn till enskilda centrala individers idéer och inte enbart till materiella ting och resurser.⁷ Genom deras expanderande av den rationalistiska teoriåskådningen har fokuset skiftat till ett individperspektiv. Idéer definieras som individens föreställningar om ”varat-börat-göras”.⁸ Politiska förändringar kan enligt dem påverkas av idéer beroende på att det dels uppstår nya idéer, och av det sker förändringar inom underliggande förhållanden som påverkar inverkan på existerande idéer.⁹

⁶ Se Alexander George och Richard Smoke (1974), *Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*. Columbia University Press. New York, Appendix och Alexander George (1993), *Bridging the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy*. United States Institute of Peace Press. Washington DC. Kap. 9 och summering och sammanfattning

⁷ Se Checkel (1997), Demker (1999), Wohlforth, 2000:51ff.

⁸ Ekengren, Ann-Marie 2005, *Olof Palme och Utrikespolitiken*. Boréa Bokförlag, Umeå, Sid. 19, 239. Se även Demker (1993)

⁹ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 29-30

1.2 Syfte och frågeställningar

Efter problemformuleringen står det klart att det är viktigt att titta närmre på idéers betydelse och i förlängningen deras genomslagskraft. Uppsatsens huvudsakliga syfte är att kunna få en förståelse om forskning om internationella relationer har någon praktisk betydelse. Den idé vars inflytande som skall studeras empiriskt är Joseph S. Nyes begrepp ”soft power”. Uppsatsen handlar inte om att studera om ländernas utrikespolitik präglas av soft power i praktiken. Den handlar om hur idén om soft power *uttrycks* i den amerikanska, brittiska och svenska utrikespolitiken. Valet av idé baseras på att det är en relativt ny uppfattning som anses stå i kontrast till motsatsen ”hard power”. Inom statsvetenskapen och den liberala teoretiska forskningstraditionen om internationella relationer, drivs tesen om den demokratiska freden. Länder som är demokratiska krigar inte mot varandra men väl mot diktaturer. Men demokratier vill ha politiskt inflytande över andra demokratier utan att ta till morötter eller piskor (hard power).

Nyes soft power koncept är ett tänkbart alternativ, där möjligt politisk inflytande och tillgodosedda egna intressen fås av attraktion och influens. Valet av stater kan verka märkligt eftersom USA och Storbritannien är två för närvarande krigsförande stater, men det är ändå relevant och intressant att utforska närmre hur dessa stater uttryckligen har tagit Nyes idé under beaktande. Hard och soft power utesluter inte heller varandra. Sverige är intressant eftersom det är en liten aktör inom den internationella politiken vars möjligheter att kunna påverka världspolitiken med morötter och piskor är små. Utsikterna för soft power i utrikespolitiken kan anses vara mer trovärdig.

För att kunna uppfylla uppsatsens syfte som är att undersöka och förstå den centrala frågeställningen om forskning om internationella relationer har någon praktiskt betydelse ämnar jag att behandla följande följdfrågor:

- Hur ofta har idén om soft power uttryckts i amerikansk, brittisk och svensk utrikespolitik?
- Under vilka omständigheter uttrycks idén?
- Hur uttrycks idén soft power inom staternas utrikespolitik?
- Varför används soft power konceptet?

Beroende på avgränsningarna och att antalet frågor är många till antalet, kommer den största fokusen ligga på att försöka förstå, *hur* och *varför* idén om soft power kan tänkas uttryckas för utrikespolitiskt handlande.

1.3 Avgränsning

Beroende på händelser över tid kan staters utrikespolitik förändras, därför är det av vikt att begränsa sig tidsmässigt. Det tidsspektrum jag har valt att sätta upp spänner över en 10årsperiod. Uttrycket "*Soft Power*" började florera kring sent 1980-tal och tidigt 1990-tal men jag har valt tidsperioden 1997-2006 för det empiriska materialet. Anledningen till den tidsangivelsen är att i slutet av 1996 och början av 1997 var det parlaments- och presidentval i respektive stater. Soft power är också intimt förknippat med säkerhetspolitiken inom internationella relationer. Viktiga skeenden som terrordåden i USA 2001 hade en stor inverkan på det säkerhetspolitiska tänkandet. Terrorattacken skedde i mitten av den tidsperiod som undersökningen omfattar och den kan ge en god indikation på hur idén om soft power förvaltades före och efter den händelsen. Terrordådet i London 2005 har även det fått en global inverkan på det säkerhetspolitiska tänkandet. Även Irakkriget är taget i åtanke där USA och Storbritannien är aktiva aktörer. En stats utrikespolitiska spektrum är oerhört vid och spänner över en rad policyområden. Att peka på alla möjliga variabler som definierar en stats hållning kan te sig som en komplex uppgift att ta sig an. Jag har endast sökt på dokument och tal där soft power förekommer i utrikespolitiska handlingar. Avgränsningar finns också för de institutioner jag hämtat material ifrån. De institutioner som materialet är släppt ifrån är staternas utrikesdepartement och tal från respektive stats- och regeringschefers kontor.

1.4 Uppsatsens vidare struktur

I kapitel 2 presenteras den metod som har gett uppsatsen sin struktur. Uppsatsen är genomförd som en komparativ fallstudie med en innehållsanalys som analysverktyg. I *kapitel 3* introduceras idén som ligger till grund för uppsatsen. Joseph S. Nye, Jr's soft power är idén som kommer att studeras empiriskt. *Kapitel 4* bjuder på det teoretiska ramverket som behandlar idékraft. Judith

Goldstein och Robert O. Keohanes (red.) bok, *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change* presenteras och diskuteras. Kapitlet innehåller även en kompletterande teori av Jeffrey T. Checkel. *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War*. I kapitlet återfinns även J. Beyers tre analytiska koncept för utrikespolitiskt handlande. I *kapitel 4* studeras och analyseras idémakt i den amerikanska, brittiska och svenska utrikespolitiken. *Kapitel 5* innehåller en jämförande analys länderna emellan. I *Kapitel 6* förs det en avslutande diskussion och slutsats av det analyserade materialet, soft power konceptet och det teoretiska ramverket. Eftertanke och förslag till vidare forskning avslutar kapitlet.

2 Metod

Min undersökning har genomförts som en komparativ fallstudie där enskilda fall har studerats för att sedan blivit föremål för en jämförelse. Analysverktyg(et) har varit en innehållsanalys med en kvantitativ och kvalitativ del. Den kvantitativa analysmetoden har syftat till att räkna upp företeelser i det material (se mer detaljerat under rubriken material) jag använt mig av. Den kvalitativa analysen består i analyserandet av de resultat som gavs vid uppräknandet av dessa företeelser. Metodvalet har fallit på att jag ville ha en större förståelse om idéers betydelse i ett bredare perspektiv och en komparativ fallstudie ansåg jag lämpligast. Valet av innehållsanalys som analysverktyg(et) baseras på att en kvantitativ del kunde ge mig en övergripande och samlad blick på frekvensen av konceptet soft power. Sedermera förhåller jag mig till hermeneutiken och dess fokus på tolkning, därmed valde jag att även använda en kvalitativ analys.

2.1 Material

Det material jag har använt mig av är främst policydokument och tal från staternas utrikesdepartement och dokumenterade tal från staternas olika stats- och regeringschefers kontor. Valet av material när det gäller politiska tal har jag baserat på att de är institutioner och nyckelpersoner som anses vara representativa för den utrikespolitik som bedrivs. Talen och dokumenten har jag hämtat från arkiv och databaser från staternas officiella internethemsidor. Materialet kan ha gett resultat som inte stämmer överens med uppsatsens huvudsyfte men kan ändå ha bidragit till att förstå idéers betydelse. En viktig aspekt som har tagits i beaktning är att materialet kan vara ett resultat av skevhet. Dokument och tal från de tidiga åren har möjligtvis inte lagts in i databaser, eller så har tiden för bevarandet av dokument och tal passerat så de är borttagna. Alltså, material från senare år kan det ha funnits mer av och därmed är materialet från de tidigare åren underrepresenterat.

Vad som är viktigt att tillägga är att de tal som hittats i databaser på Internet kan ha reviderats eller inte fångats upp till fullo p.g.a. omständigheter som

ofullständig bandupptagning. På Storbritanniens regering officiella hemsida står det t.ex. att, "ibland är det nödvändigt att redigera utskriften. Det är i överensstämmande med långvarig praxis under minister- och statförvaltningens regler. Regering eller statliga hemsidor kan inte heller omfatta partipolitiska innehåll, sedermera beror det på att ljudupptagningens kvalitet har gjort det omöjligt att transkribera".¹⁰ Det materiella urvalet har baserat sig på dataundersökningen där mina sökkriterier har fått bestämma det material jag använt mig av. Jag har inte fokuserat enbart på tal när jag hämtat material från staternas utrikesdepartement. Efter de sökkriterier jag använt mig av har jag valt att söka på hela utrikesdepartementets databasområde och inte enbart efter tal som jag gjort hos regerings- och statscheferna. Det har inte tagits någon hänsyn till vem som har uttalat sig eller släppt ett dokument. Vad som styrt är förekomsten av begreppet "soft power" (mjuk makt). Men jag var noggrann med att materialet skulle ha anknytning till nämnda institutioner. Dock när jag analyserat mitt valda material har det tagits hänsyn till vem som uttalat vad, en utrikesministers ord väger tyngre än en tjänstemans. Även innehållets relevans har styrt avvägningen av analysen och inte frekvensen av begreppet. De siffror som har angett förekomsten av soft power står för *antalet* tal och dokument begreppet förekommit i. Konceptet har emellertid uttryckts vid fler tillfällen i samma dokument eller tal men den kvantitativa delen berör endast antalet träffar där konceptet uttryckts minst en gång vid en direkt sökning. I den kvalitativa analysen har de uttryck som inte visar sig vid en direkt sökning inkluderats. Vad gäller tillförlitligheten hos det material jag använder mig av hänvisar jag till diskussionen under reliabilitetsavsnittet (sid.12) som påvisar en högre tillförlitlighet hos hemsidor vars domännamn har anknytning till offentliga institutioner.

Viktigt att påpeka i detta sammanhang är att det har skett politiska och institutionella förändringar hos staterna samt regeringsskiftet i USA och Sverige 2001 respektive 2006. Eftersom jag arbetat med material efter regeringsskiftet kan inte materialet ses som representativt för staterna under hela den period jag

¹⁰ 10 Downing Street. Storbritanniens regerings officiella hemsida.
<http://www.pm.gov.uk/output/Page5.asp>

undersöker. Materialet kan endast vara giltigt för den period det är ifrån. Dock har det gått att dra slutsatser och undersöka om det finns någon korrelation över tid.

2.2 Komparativ fallstudie

Alexander L. George och Andrew Bennet definierar ett fall som ett exempel av en klassificering av händelser. Klassificering av händelser refererar i detta sammanhang som fenomen av vetenskapligt intresse, som revolutioner, regeringar, ekonomiska system etc. De kan även vara mer personliga då undersökaren väljer att studera med målet att utveckla en teori med anledning av orsakerna till likheter eller olikheter hos fallen. En fallstudie är alltså en väldefinierad aspekt av en historisk episod som undersökaren väljer själv för analys, snarare än en historisk händelse i sig själv.¹¹ En fallstudie väljs oftast också ut på teoretiska grunder och inte slumpmässiga, man väljer fall efter vissa kvaliteter hos undersökningsobjektet.¹² I min komparativa fallstudie har jag valt undersökningsobjekt efter egna preferenser och dels på de teoretiska grunderna som jag ansett kan ha gett goda möjligheter att göra uppföljningar på det specifika fallet. Den historiska episoden utspelar sig i den här studien av den tidsram jag valt, 1997-2006. Den komparativa fallstudien kan definieras som fallstudier som inkluderar både inomfallanalyser av enskilda fall och jämförandet av ett litet antal fall, som den här studien utgjorts av. Fallstudier tillåter en högre grad av validitet över ett mindre antal fall som är en förutsättning för en god teoretisk utveckling. En gemensam nämnare för teoretisk utveckling har varit övergången från breda generaliseringar till mer kontingenta (begränsade) generaliseringar. Ofta när sådana fenomen undersöks i detalj bevisar de att de förekommer i fler förklarande tillvägagångssätt, kombinationer eller sekvenser som leder till samma resultat. De vägarna kan möjligtvis eller inte, ha en eller flera gemensamma variabler.¹³ Generaliseringar av kvalitativa fallstudier brukar ifrågasättas, något som förts fram som en svaghet jämfört med kvantitativa upplägg. Detta beror dock på den

¹¹ George L. Alexander & Bennett, Andrew 2004, *Case Studies and Theory Development in the Social Science*, Cambridge, USA, Sid. 17-18

¹² , Conny 2003, *Metodboken*. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling. Klassiska och nya metoder i informationssamhället. Källkritik på internet. Femte upplagan. Lorentz Förlag. Sid. 110

¹³ George L. Alexander & Bennett, Andrew 2004, *Case Studies and Theory Development in the Social Science*, Cambridge, USA, Sid.. 20

epistemologiska (kunskapsproducerande) ståndpunkten och vad som menas med generalisering.¹⁴

2.3 Innehållsanalys

Begreppet innehållsanalys används framförallt till att kvantifiera eller mäta specifika företeelser i en text utefter ett specifikt forskningssyfte.¹⁵ Uttrycket ”kvantitativ textanalys” förekommer ibland och det syftar till samma sak. Det som söks med en innehållsanalys är manifesta inslag, sådant som uttrycks explicit i en text. I min undersökning har jag letat specifikt efter hur ofta *soft power* uttrycks i den amerikanska den brittiska och den svenska utrikespolitiken. Men en kvantitativ innehållsanalys behöver ibland tolkas kvalitativt, då mer komplicerade tolkningar måste göras. Den kvalitativa analysen använder sig av ord istället för hård data i form av exakta siffror. Frånvaron och närvaron av ett visst innehåll bär upp den analysmetod där innehållets karaktär inte är det primära, istället är det innehållet, som speglar någon form av djupare fenomen som är det väsentliga.

Tolkning av materialet är inte helt oproblematiskt. När det gäller att räkna uttryck för vissa idéer är tolkningsproblematiken i centrum. Vad betyder det att jag hittar vissa uttryck i de texter jag undersöker? Det finns inga garantier för att det sätt vi tolkar ett insamlat material stämmer överens med respondentens. För den publik man vänder sig till är det inte heller självklart att budskapet når fram. Vid tolkningsarbetet är två faktorer viktiga. Dels att man är medveten om vad man gör, dels att hela tiden ha en kritisk hållning till de tolkningar som utförs.¹⁶ Inom den kvalitativa metoden talar hermeneutiken om förståelse, människans uppfattning om ett visst fenomen. När förståelsen inte räcker till för att tyda ett fenomen, krävs det någon slags tolkning. Tolkningsprocessen innefattar friläggandet av väl

¹⁴ Alvesson, Mats & Skoldberg, Kaj 1994. *Tolkning och Reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund, Sid. 39

¹⁵ Bergström, Göran och Boréus Kristina (red) 2005, *Textens mening och makt*, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid 44

¹⁶ Holme, Idar Magne, Solvang, Bernt Krohn 1997, *Forskningsmetodik*, Om kvalitativa och kvantitativa metoder. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid. 291

kända strukturer, särskiljandet mellan yttre verklighet och existentiell verklighet.¹⁷ Richard B. Addison skriver att tolkning är nödvändigt för att förstå mänskligt agerande. Sanningen bestäms inte av hur nära övertygelser stämmer överens med någon bestämd verklighet. Det är inte heller möjligt att uppnå en position som är objektiv och fri från värderingar för att utvärdera sanningen i den aktuella frågan. Fakta är alltid värdeladdade och forskare har alltid värderingar som är reflekterade i undersökningarna.¹⁸

2.4 Bearbetning av information

Tillvägagångssätt i uppsatsen har varit att jag gjort en manuell ordräkning för att sedan strukturera upp resultaten av företeelserna (förekomsten av soft power) jag har haft för avsikt att närmre på i tabeller (se bilaga 1). Jag har även gjort en kvalitativ innehållsanalys av de dokument som finns. Syftet med den manuella ordräkning var att kunna få en klarare bild över hur ofta konceptet uttrycks. Om och hur idén om soft power har fått någon betydelse. Det jag letat primärt efter är orden soft och power. De skall dock ha varit relaterade till varandra så att orden bildar ett sammansatt uttryck, ”soft power”, där soft angav delbetydelsen för power. För Sverige söktes även uttrycket ”mjuk makt” men det var den engelska termen som gav några resultat.

Att räkna ord innebär att söka efter företeelser som kan påvisas vara dominant beroende på vilken frekvens de har. Med en hög frekvens i ett visst sammanhang kan ordet uppfattas som mer viktigt. Det stämmer dock inte alltid. I flertalet sammanhang är det viktigare *hur* något sägs, inte hur många gånger. Kvantitativa innehållsanalys tenderar även till att visa det uttalade och negligerar det outtalade. Det outtalade kan vara viktigt och är förutsättningar som kan styra samhällsdebatten. Att något inte uttalas kan vara tecken på att det inte är viktigt, inte ger uttryck för någons idéer eller att det tillhör det självklara och därför inte behöver sägas.

¹⁷ Svenning, Conny 2003, *Metodboken*. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling. Klassiska och nya metoder i informationssamhället. Källkritik på internet. Femte upplagan. Lorentz Förlag. Sid. 177

¹⁸ Se, Richard B. Addison i, *Doing Qualitative Research*, Reserch Methods for Primary Care, vol 3 (1992). Crabtree, Benjamin F. & Miller, William L. (red.), SAGE Publications, USA. Sid. 112

Under undersökningssituationen föreligger det oftast två olika verklighetsuppfattningar som möts. Dels forskaren med sin logiskt uppbyggda problemupplevelse som dessutom är präglad av ens preferenser. Dels finns det undersökningsenheter som möjligtvis inte är medvetna om det problemkomplex de ställs inför. I min undersökning har en möjlig omedveten undersökningsenhet varit kartläggandet av en policy som växer fram utan mitt aktiva undersökande efter den specifika policyn. Osäkerheten kopplad till kvantitativ undersökning är att det är lätt att övertolka de företeelser som har undersökts. När materialet analyseras är det en risk att förklara mer än vad den tillgängliga informationen bidrar med.¹⁹ Osäkerheten visar sig inte i de siffror som produceras, undersökningresultatet blir inte heller säkrare av statistiska tekniker.

I fallstudien har informationen även bearbetats med en kvalitativ metod eller ”reflekterande empirisk forskning”. Två grundelement kännetecknar reflekterande forskning: tolkning och reflektion. Där hamnar tolkningen i centrum för forskningsarbetet. Tyngdpunkten i reflekterande empirisk forskning förskjuts från hanterandet av ett empiriskt material mot att så långt som möjligt beakta de perceptuella, kognitiva, teoretiska, språkliga, politiska och kulturella förhållanden som bildar understöd till tolkningarna. Forskningsprocessen utgör en (re)konstruktion av den sociala verkligheten, där forskaren dels aktivt tolkande hela tiden skapar bilder för sig själv och för andra.²⁰ Men forskarens närhet är inte helt problemfri. Forskarens upplevelse av situationen kan vara felaktig, förståelsen för textens budskap kan vara svår att fånga upp. Sådana situationer kan bero på forskarens selektiva hållning och det negligerar alternativa tolkningar som kan föra undersökningen framåt.

2.5 Urvalsprocessen

Vid kvantitativ metod kan olika tekniker för urval användas. Det ger en förenkling vid bearbetning av informationen och det ger en möjlighet till att avgöra hur

¹⁹ Ibid. Sid. 157

²⁰ Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj 1994. *Tolkning och Reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund, Sid. 12-13

representativa resultaten är, dvs. i vilken utsträckning resultatet från mätningen ger en korrekt bild av förhållandet i den samlade kontexten.²¹ Urvalet ger endast giltig information under förutsättningen att man mäter det som ämnas mäta. För att reliabiliteten ska vara hög har materialet hämtats från regerings- och statliga institutioners internetsidor. Eftersom det är mitt sökkriterium som varit avgörande, har urvalet av materialet varit begränsat till att innefatta de dokument som innehåller frasen ”soft power” (mjuk makt). Den begränsning som föranlett urvalet har även medfört att det inte har tagits hänsyn till antalet källor från respektive land. Syftet har varit att hitta dokument över den angivna tidsperioden. Det har medfört att materialet inte är jämnt fördelat över tiden eller mellan länderna.

Valet av institutioner och aktörer har fallit i enlighet med Goldstein och Keohane teoretiska syn på att det är idéer som definierar de uppfattningar individer har. De kan hjälpa till att förklara politiska utfall, speciellt de som relaterar till utrikespolitik.²² Det skall förstås i den här kontexten som att den idé som använts kan förklara de uppfattningar och politiska utfallen som finns hos de utvalda departementen och de individer som verkar inom dem och i förlängningen förutsättningar för utrikespolitiskt handlande. Även Checkels förklarande faktorer för att kunna upptäcka de processer som framkallar nya idéer till politik har varit föremål för urvalet. Han har som beroende variabel utrikespolitiska preferenser hos den yttersta politiska eliten, som statsöverhuvuden, departement och högt uppsatta beslutsfattare. Två viktiga kausala variabler som beaktas är idéer och politiska institutioner. Idéer ses som breda begrepp och grundläggande uppfattningar som kan spela en central roll för att organisera politik och skapandet av offentlig politik.²³

²¹ Holme, Idar Magne, Solvang, Bernt Krohn 1997, *Forskningsmetodik*, om kvalitativa och kvantitativa metoder. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid. 155

²² Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red.) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 3

²³ Checkel, Jeffrey T. 1997. *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War*. Yale University. Sid. 5

2.6 Reliabilitet

Reliabiliteten bestäms av hur noggranna vi är när vi bearbetar informationen och hur mätningarna genomförs. Reliabiliteten innebär hur väl det material som bearbetas är pålitligt. Hög reliabilitet har vi om olika mätningar av ett och samma fenomen ger samma eller liknande utslag.²⁴ Fel är oundvikligt vid bearbetning och insamling av material, därför är det av vikt att sträva efter att minimera felen. Pålitligheten kan prövas genom att jämföra olika undersökningar. Det mest förmånliga alternativet är att använda olika mätredskap för viktiga variabler i undersökningen. Jag har använt mig av källor som härstammar från Internet. Det finns inte någon enkel väg att undersöka en källas autenticitet på Internet. Den som söker informationen måste ha ett kritiskt sinnelag.²⁵ Reliabiliteten hos materialet över internet ligger i trovärdigheten på avsändaren. Toppdoman kan ge en fingervisning om hur hög trovärdigt materialet har. Domännamn som avslutas med, .org, .gov, .edu har oftast hög tillförlitlighet.²⁶

Två viktiga aspekter med reliabiliteten vid textanalyser är intersubjektivitet och intrasubjektivitet. Den vikt som läggs vid god intersubjektivitet varierar med vetenskapsteoretisk utgångspunkt. Det empiriska idealet säger att materialet skall kunna bearbetas med samma analysverktyg av olika forskare med samma slutresultat. Inom samhällsvetenskap och humaniora som innefattar tolkande verksamhet är idealet kontroversiellt eftersom det anses att fullständig intersubjektivitet är orimlig. God forskning bör utmärkas av transparens och välgrundad argumentation. Genom att tolkningarna underbyggs med citat och referat i texterna skall läsaren kunna rekonstruera de operationer forskaren gjort för att kunna dra vissa slutsatser.²⁷ God intrasubjektivitet innebär att samma person får samma resultat vid samma sorts analys av samma material vid olika tidpunkter. Det är speciellt viktigt vid någon typ av jämförande analys. Avsikten

²⁴ Ibid. Sid. 163

²⁵ Svenning, Conny 2003, *Metodboken*. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling. Klassiska och nya metoder i informationssamhället. Källkritik på internet. Femte upplagan. Lorentz Förlag. Sid. 290

²⁶ Ibid.

²⁷ Bergström, Göran och Boréus Kristina (red) 2005, *Textens mening och makt*, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid. 37

med en god intrasubjektivitet är att påvisa och garantera att forskaren är konsekvent i sin bedömning.²⁸

Min undersökning har även bestått av sekundärkällor. De kan uppfattas ha en lägre trovärdighet än primärkällor. När en uppgift har gått från en primär till en sekundärkälla har det skett en trädning. För att trädningen skall ges god trovärdighet krävs det att omständigheterna kring den är klara. Informationen skall vara väl detaljerad och skall vara relevant i sitt sammanhang.²⁹ En uppgift i en sekundärkälla får aldrig användas för att styrka en primärkällas uppgifter, för att på sådant sätt omvandla den till ett faktum påpekar Göran B. Nilsson.³⁰ Men samtidigt är inte kravet på oberoende absolut. Det kan komma i konflikt med tiden. Glömska över tid kan förvränga sanningen hos primärkällan mer än trädningen. Nilsson anser därför att samtida andrahandskällor är att föredra framför sentida förstahandskällor.³¹

2.7 Validitet

Validiteten är beroende av vad vi mäter och om det framgår av den frågeställning som forskaren utgått ifrån. God reliabilitet är inte tillräcklig för ett tillfredsställande resultat. Informationen måste även ha en definitionsmässig validitet. Detta innebär att operationaliseringen av de teoretiska variablerna måste ha genomförts på ett sådant vis att den teoretiska definierade variabeln och den operationaliserade variabeln sammanfaller i största möjliga mån.³² Definitionsmässig validitet och reliabilitet kan hamna i konflikt med varandra. En tänkbar situation som är möjlig att hamna i är att man tvingas mäta något som har väldigt god reliabilitet men ligger utanför det man har för avsikt att mäta. Ett omvänt scenario är också tänkbart där låg reliabilitet kan få ge vika för en hög definitionsmässig validitet.

²⁸ Ibid.

²⁹ Thurén, Torsten 2005, *Källkritik*. Andra upplagan. Liber. Sid. 65

³⁰ Ibid. Sid. 53

³¹ Ibid.

³² Holme, Idar Magne, Solvang, Bernt Krohn 1997, *Forskningsmetodik*, Om kvalitativa och kvantitativa metoder. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund. Sid. Sid. 167

Validitetsproblem förknippade med ordräkning är att ett ord kan vara mångtydigt. Jag använt mig av *soft, power*. Ord som har flera betydelser beroende på vilken kontext de sätts samman i. Genom att antingen undvika mångtydiga ord eller göra en kvalitativ analys som backar upp dataanalysen går det att hantera dilemmat. Vaga ord är dock mer problematiska, ord som har skiftande men inte klart avgränsade innebörder. I min undersökning är ordet *power* ett sådant. Det är vagt och värderande. Vad betyder egentligen ”*makt*”? För att bedöma vilken innebörd en viss avsändare lägger i en term (t.ex. *makt*), behövs oftast komplicerade bedömningar och diskurskännedom. Min undersökning har alltså krävt att jag använt mig av en kvalitativ analys till den datorbaserade analysen. Utredningen av diskursen har getts ett stort utrymme och det har haft en klar inverkan på den mängd material jag kunnat använda mig av. Vidare problem med diskursen betydelse, är att ett ords betydelse skiftar med olika avsändare och förändras över tid. Om man använder frekvensen av vissa ord för att bestämma ideologiska förändringar eller stabilitet kan information gå förlorad om det inte tas hänsyn till sådana förändringar.³³ Betydelsen av ”*Soft Power*” skulle möjligtvis över tid kunna förändras och vara tecken på en ideologisk förskjutning där makthavare med olika partibeteckningar använder sig av uttrycket utefter sina egna preferenser.

Validitetsfrågan kan vidgas till att gälla undersökningar som inte använder sig av räknande och mätande. Det handlar då om att undersökningen besvarar den specifika frågan som ställts. Om frågor gällande samhällsvetenskapliga studieobjekt är forskaren med och skapar sitt studieobjekt och den egna förförståelsen bestämmer vilket svar det finns på frågan. En viktig del av forskarens förförståelse är språkets begrepp som bidrar till att forma dennes syn på samhället.³⁴ Även om man frångått empirismen i forskningen är det inte nödvändigt att se validitetsbedömningen annorlunda än vid en mer empirisk präglad forskning (Tscudi, 1989).

³³ Ibid. Sid. 82

³⁴ Ibid. Sid.35-36

3 Soft Power

Uppsatsen behandlar idéer och den idé jag har valt att studera empiriskt är Joseph S. Nyes, Jr. begrepp Soft Power. Nye är rektor på Kennedy School of Government vid Harvard Universitetet i USA, tidigare statssekreterare i Pentagons Östasiatiska enhet, ordförande hos National Intelligence Council och medlem i National Security Council. Idén blev introducerad av Nye 1990 (i boken ”*Bound to lead, The changing nature of American power*”) och har långsamt börjat figurera inom internationell politik som en idé till dess motsats ”*Hard power*” som syftar till militära och ekonomiska medel. Soft Power riktar in sig på kultur och ickevåld, mjuka politiska medel som har förmågan att skapa fördelar för en stat. Eftersom militära och ekonomiska resurser har en dominant ställning, var valet av idé intressant för att undersöka i vilken utsträckning den har varit väsentlig för utrikespolitiskt handlande.

Soft Power är en typ av idé som enligt Goldsteins och Keohanes (1993) idémaktsteori kan definieras som en världsåskådning. Det är ett begrepp som omgärdas av de tankar och uppfattningar en kultur har och påverkar. Soft power kan därför beskrivas som ett begrepp utgörande av normativa antaganden. Men den skulle inte kunna verka om det inte vore för folks subjektiva uppfattningar om deras egna identiteter. Enligt Goldstein och Keohane har idéer sin största påverkan på mänskligt handlande då de uttrycks genom världsåskådningar.³⁵ Soft power är en sådan världsåskådning (idé) som kan ha potential att förändra det civila samhället.

Stater har behov av att ta del i världspolitiken och försöka influera och påverka den för egen vinning. Kan en stat få en annan stat att ändra sin politiska uppfattning är det ett framsteg. Den position som en stat åtnjuter är beroende av vilka medel den har och har möjlighet att använda sig av. Nye skriver om maktens två ansikten där två positioner breder ut sig. ”Hard power” (hårda maktmedel),

³⁵ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 8

som militär- och ekonomiska gripbara medel, som är resurser med en direkt inverkan på den politiska agendasättningen.³⁶ En stat som uppvisar en stark militärmakt kan ändra en annan stats uppfattning med sin närvaro och hotet om ett anfall. Med ekonomiska medel kan en stat bli utsatt för sanktioner som förändrar det politiska spelrummet. Men för att en stat skall kunna attrahera och influera andra stater till att efterlikna eller ändra sin politiska uppfattning finns det enligt Joseph. S. Nye indirekta ogripbara metoder. Soft power (mjuk makt) innebär att en stat kan uppnå de resultat de vill ha inom världspolitiken genom att andra stater beundras dess värderingar, efterliknar deras ideal samt attraheras av dess tillväxt och öppenhet. Soft power gör så att andra vill ha de resultat som du vill uppnå, utan att du behöver tvinga dem till det.³⁷ Nyes diskussion om soft power begreppet påminner om Steven Lukes utveckling av Bacharach & Baratz resonemang om den tvådimensionella synen på makt. Nämligen att det är det tredimensionella synsättet på makt som ligger till grund för soft power konceptets konstruktion. Genom makten över tanken och begäret. En aktör kan utöva makt genom att influera, forma eller fastställa motpartens vilja.³⁸ Nye har inte iakttagit deras tankesätt men använder sig av det. Han problematiserar inte maktbegreppet ur det perspektiv. Det gör en införstådd i att soft power konceptet inte är unikt, termen är relativt ny men inte begreppet.

Nye menar att politiska ledare länge har haft förståelse för makten som kommer från attraktion. *"Om jag kan få dig att vilja göra det jag vill, behöver jag inte använda militära eller ekonomiska medel för att få dig att göra det"* är nyckeln till soft power.³⁹ Förmågan att etablera preferenser tenderar till att vara starkt förknippat med immateriella tillgångar som attraktiv personlighet, kultur, politiska värderingar och institutioner och policy som anses legitima eller har moralisk auktoritet.⁴⁰ Soft power skall enligt Nye ses som "attractive power" som

³⁶ Nye, Jr., Joseph S. 2004. *Soft Power*, The means to success in world politics. Public affairs, Perseus books group. United States of America. Sid. 5

³⁷ Nye, Jr., Joseph S. 1990. *Bound to lead*, The changing nature of American power. Basic Books. New York. Chapter 2.

³⁸ För en vidare diskussion kring maktdimensionerna och för en större inblick av maktkonceptet, se, Lukes, Steven. 1974. *Power: A Radical View*. New York: Palgrave Macmillan, se även Dahl *The concept of Power* 1957

³⁹ Ilgen, Thomas L (red). 2006. *Hard power, soft power and the future of transatlantic relations*. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England. Sid. 26

⁴⁰ Nye, Jr., Joseph S. 2004. *Soft Power*, The means to success in world politics. Public affairs, Perseus books group. United States of America. Sid. 6

producerar samförståelse, att beskriva soft power som en åskådning som har en influerande effekt räcker inte. Kärnan ligger i att attrahera motparten till att ändra sitt beteende så att det passa dig. Hard power och soft power liknar varandra på det sättet att syftet är det samma. Resurserna är annorlunda dock. Matrisen nedan visar på skillnaderna.

Figur 1

	Hård	Mjuk
Beteendespektrum	Tvång Motivation Befallande	Agendasättande Attraktion Anammande
Mest sannolika resurser	Våld Betalningar Sanktioner Mutor	Institutioner Värderingar Kultur Policy

Maktbegrepp, Nye (2004:8)

3.1 Resurser

En stats soft power vilar primärt på tre olika resurser, kultur, policy och värderingar. Kultur kan beskrivas som en uppsättning värderingar och förfaranden som skapar mening för ett samhälle. Det är viktigt att göra skillnad på högkultur och populärkultur där den förra attraherar eliter, och den senare till massunderhållning. När en stats policy främjar värderingar och intressen som andra stater delar är sannolikheten för att dennes önskade resultat kommer att uppnås. Dock skall dessa värderingar och intressen vara universella, för begränsade värderingar är sannolikheten för att producera soft power mindre.⁴¹

⁴¹ Ibid. Sid. 11

En stats inhemska och utrikespolitiska policys är viktiga verktyg för användandet av soft power. En stats policy kan ha långsiktiga och kortsiktiga effekter som varierar med förändringar i de kontexter de förekommer i. Regeringars policys kan förstärka eller minimera en stats soft power. Inhemska eller utrikespolitiska policys som verkar hycklande, arroganta eller likgiltiga inför de aktörer de vänder sig till kan underminera soft power. Är en stats policys även baserad på snäva närmande till nationella intressen minskar attraktionskraften.⁴² En viktig del är offentlig diplomati, interaktion inte enbart riktad mot utländska regeringar, utan även till ickestatliga individer och organisationer. Tre dimensioner av offentlig diplomati kan spåras, daglig och strategisk kommunikation samt utvecklingen av hållbara relationer. En effektiv offentlig diplomati innehåller både talande och lyssnande eftersom soft power baseras till viss del på delade värderingar.

En stats värderingar är den tredje resursen Nye nämner. Inhemska värderingar som kan ha en attraktionskraft är t.ex. demokrati, inom internationella institutioner är det nätverkande och samarbetet med andra och till sist utrikespolitiken för dess möjlighet att främja fred och arbetet för mänskliga rättigheter. Nye påpekar dock att soft power inte tillhör regeringar i lika hög grad som hard power. Det finns alltså utrymme för en viss oklarhet hos konceptet där Nye ibland verkar definiera hard power mer i vissa sammanhang. En iakttagelse som även Baldwin har gjort. Begreppet behöver klargöras enligt Baldwin (2002). Han menar att Nyes diskussion blandar ihop maktresurserna i stor omfattning. Vissa gånger verkar det som om de maktresurser som är gripbara (hard power) är de definierbart utmärkande. Medan vid andra tillfällen verkar det som att de resurser som kontrollerar agendor och preferenser definierar soft power. Vidare ställer sig Baldwin undrande till innebörden av ”gripbar” eftersom det kan ifrågasättas om ett hot om militär inblandning är gripbar. Baldwin anser att soft power är snedsteg i rätt riktning. All form av diskussion om soft power initierade av Nye ligger nära relativitetsanalytikernas maktkoncept och vidare forskning om soft power borde därför inbäddas i den litteraturen.⁴³ Vidare följer en diskussion om hur begreppet

⁴² Ibid. Sid. 14

⁴³ Baldwin, A. David (2002) i *Handbook of International Relations*. Carlsnaes, Walter, Risse Thomas, Simmons A. Beth (red). Sage Publications. London. Sid. 186

har använts av forskare för att förklara politiskt beteende efter att begreppet introducerades.

3.2 Diskussion om Soft Power

Soft power termen har använts av forskare till att i efterhand förklara bl.a. USA:s policys under den senare hälften av 1900-talet. Den norske författaren Gier Lundestad har refererat till den amerikanska framgången i Europa som ett imperium av invasioner. Genom värderingar som federalism, demokrati och öppna marknader exporterades kärnan av amerikanska värderingar (Lundestad, 2003, Sid. 155). Men resultatet av soft power var beroende av överlappningar av värderingar och kultur mellan USA och Europa. Soft power handlar om attraktion och skeptiker hävdar att attraktion och makt inte är liktydig. Attraktion producerar inte speciellt mycket makt över de beslut en stats policy har. Beundran av värderingar behöver inte betyda att andra kopierar och implementerar dem fullt ut. En stats ideal kan vara idealt för dem självt men inte lika önskvärt hos andra stater även om det finns en attraktion.⁴⁴ Den amerikanska neo-liberala ekonomiska modellen var inte föremål för någon större beundran hos befolkningen i Tjeckoslovakien, Polen, Ungern och Bulgarien under slutet av kalla kriget, trots att USA ansågs vara en god influens (Times-Mirror, 1991). Den populärkulturella attraktionen hjälpte till att producera soft power i den bemärkelsen att önskade resultat för USA uppfyllde två målsättningar. Dels en demokratisk omkonstruering av Europa efter andra världskriget, dels förnygrade och vitaliserade europeiska efterkrigs kulturer, med dess viktiga konnotationer av frihet, modernitet och ungdomlighet (Wagnleitner, 1999, Sid. 515). Nye skriver att USA använde sig av sina soft power resurser och skapade andras genom allianser och institutioner som varade i 60 år.⁴⁵ Europa har även förklarats i efterhand som innehavare av stora soft power resurser, det har gått att mäta EU:s uppkommande soft power genom dess positiva hållning till att lösa globala problem. Europeiska inhemska policys attraherar unga i moderna demokratier mänskliga värderingar

⁴⁴ Ilgen, Thomas L (red). 2006. Hard power, soft power and the future of transatlantic relations. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England. Sid. 28

⁴⁵ Joseph S. Nye, Jr. kapitel Soft power and European-American Affairs i Hard Power, Soft Power and the Future of Transatlantic Relations, Ilgen, Thomas L. (red.). Ashgate Publishing Lmt. Sid. 26-27

premierats högt. De normativa elementen inom EU har blivit studerade av forskare som argumenterat för att institutionen utvecklar en normativ kraft där dess förmåga att forma uppfattningar om vad som är ”normalt” inom internationella relationer. Idéer och principer som skapas är avgörande för EU:s influens på världspolitiken.⁴⁶

⁴⁶ Manners, Ian, “Normative Power for Europe”: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies*, vol. 20, nr. 2, Sid. 242-3

4 Teori om idémakt och tidigare forskning

Uppsatsen behandlar idéers betydelse för den utrikespolitiska agendan. Det teoretiska ramverket är främst hämtat från *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*, Judith Goldstein, and Robert O. Keohane (red.). Kompletterande litteratur är från *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War* av Jeffrey T. Checkel och J Beyers "Research Utilization: Bridging the Gap between Communities", *Journal of Management Inquiry*, 6.

Valet av Goldstein och Keohanes idémaktsteori som huvudteori baseras på att deras antagande om att individers idéer kan ha betydelse för det utrikepolitiska handlandet. Idémaktsteorin anser jag även kan vara en förklaringskraft till Nyes idé när den studeras empiriskt, beroende på att konceptet verkar vara en idé som liknar idémaktsteorins uppfattningar om vad en idé kan vara. En idé definierar Goldstein och Keohane som uppfattningar individer har. De hjälper till att förklara politiska utfall, speciellt de som relaterar till utrikespolitik. Deras argument är att idéer influerar politik när den principiella eller kausala uppfattningen de inbegriper tillhandahåller vägkartor som ökar aktörers klarhet om mål- och medelrelationer. Vidare influerar de politik när de påverkar resultaten av strategiska situationer där det inte existerar någon unik jämvikt, och när de blir inbäddade inom politiska institutioner.⁴⁷ Idéer och intressen har ett kausalt värde när det kommer till att förklara mänskliga ageranden. Men frågan kvarstår om idéer om internationella relationer spelar någon roll för politiken.

En del statsvetare och ekonomer har avfärdat tanken om att deras studier används i praktiken och att deras idéer är oviktiga, beroende på att aktörer på ett korrekt sätt förutser resultaten av deras agerande, eller för att selektiva processer säkerställer att endast aktörer som uppträder på ett rationellt vis lyckas.⁴⁸ För sådana argument skriver bl.a. Kenneth Shepsle att effekter förklarar orsaker

⁴⁷ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 3

⁴⁸ Ibid. Sid. 4

genom rationella förväntningar eller naturliga urval.⁴⁹ En annan syn på argumentet är att idéer endast är bisatser. Konkurrerande eliter använder populära idéer för att legitimera och sprida deras intressen, men själva idéerna spelar ingen kausal roll.⁵⁰ Intressena kan vara materiella och inom flertalet ekonomiska modeller är det vinstmaximering som förordas. I ett bredare sammanhang så utgörs dessa intressen även av makt och status. I den rationalistiska synen är intressen givna och logiska före de övertygelser en aktör har.

Inom studier av internationella relationer tar realismen och den liberala institutionalismen den traditionalistiska rationalistiska utgångspunkten. Realismen och institutionalismen förmodar att aktörer med egenintressen väljer att maximera egennytta.⁵¹ Preferenser och kausala uppfattningar är givna och det leder till att fokus ligger på variationerna i de begränsningar som aktörer möter. Med ett sådant synsätt förpassas idéer till att spela en mindre roll. Men även om rationalistiska premisser accepteras, är mänskligt agerande beroende av den faktiska kvalitén av tillgängliga idéer. Sådana idéer hjälper till att reda ut principer och koncept av kausala relationer. När idéer har blivit institutionaliserade fortsätter de att guida ageranden i frånvaron av kostsamma innovationer.⁵² Reflektivismen och statsvetaren Alexander Wendt uttrycker skepsis mot rationalitetstänkandet genom att göra gällande att övertygelse är ett centralt element i all forskning. Reflektivister delar en kognitiv (kunskap) intersubjektiv begreppsprocess där identiteters och intressens interaktioner är endogena. Rationalisters interaktioner är däremot exogena.⁵³

Goldsteins och Keohanes bok har skrivits som en utmaning till både den traditionella rationalismen och reflektivismen. Vad som utmanas är förklaringskraften. Deras (rationalisternas) hypotes är att ”variationer i politiken

⁴⁹ Shepsle A. Kenneth 1979. *Institutional Arrangement and Equilibrium in Multidimensional Voting Models*. American Journal of Political Science 23. Sid. 27-60

⁵⁰ Shepsle A. Kenneth 1985. "Comment", in *Regulatory Policy and the Social Sciences*, Noll, Roger (red.). Berkeley: University of California. Sid. 231-37

⁵¹ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 4

⁵² Hall A. Peter (red) 1989. *The political power of economic ideas: Keynesianism across nations*. Princeton: Princeton University Press

⁵³ Wendt Alexander 1992. *Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics*. International Organization. Sid. 46

är helt redogjord för länder eller över tid av förändringar av faktorer, inte idéer”.⁵⁴ Trots utmaningen är det rationalistiska tankesättet ändå utgångspunkten i teorin, författarna medger att det rationalistiska antagandet är värdefullt för analys. Författarna använder den rationalistiska plattformen och föreslår istället att förekomsten av empiriska anomalier endast kan lösas när idéer tas med i beräkningen.

Vidare följer en diskussion kring skillnaderna mellan den traditionalistiska rationalismen och författarnas utveckling av densamma. Det är viktigt att belysa och påvisa distinktionen beroende på att epistemologin skiljer sig väsentligt.

Skillnaden mellan den traditionella rationalismen och författarnas ansats är att den föregående koncentrerat sig på vad de anser vara den fundamentala verkligheten av världen. Nämligen, existensen av ett internationellt samhälle av stater.⁵⁵ Det internationella samhället utvecklas genom ett säkerhetstänkande och en världsordning byggd på regler och rättvisa. Om utvecklingen av det moderna samhället av stater har Hedley Bull observerat att, ”den naturliga lagens doktrin, idéer om mänsklig rättvisa, historiskt sett föregår utvecklingen av idéer av internationell rättvisa. Den kanske bidrog till den intellektuella grund de senare idéerna vilade först på”.⁵⁶ Vad de traditionella rationalisterna ser till är staters intressen, idéer är inte ignorerade men förpassas till förmån för institutionella faktorer. Vad Goldstein och Keohane gör är att se bakom de institutionella faktorerna och titta på idéers betydelse inom internationell politik. Politiska (institutionella) relationer ses även från individplan (skapare och tillämpare av idéer). Bull och andra rationalister argumenterar för ordning och rättvisa och det är begrepp människor har uppfattningar om. När författarna skriver om idéer är det uppfattningar som de refererar till. Fokus ligger på att förstå idéers effekter, inte deras ursprung.

⁵⁴ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 6

⁵⁵ Se, Andrew Linklater kapitel i *Theories of International Relations* (2001), andra upplagan, Palgrave. Sid. 105

⁵⁶ Bull, Hedley. (1977), *The Anarchial Society: A study of Order in World Politics*, London, Sid. 82

För att kunna få en klarare bild över vad en idé kan vara, har Goldstein och Keohane tre olika slags uppfattningar som uttrycker idéers olika skepnader: världsåskådningar, principiella uppfattningar och kausala uppfattningar. Sedan beskrivs olika sätt idéer kan användas på när det gäller att uppnå politiska resultat.

4.1 Tre typer av idéer

4.1.1 Världsåskådning

På det mest fundamentala planet är det idéer som definierar möjligheter för handlande. De universella begreppen som suveränitet och rationell marknad skulle inte vara begripliga om det inte hade skett någon form av begreppslig utveckling. De universella begreppen eller världsåskådningarna är omgärdade av de symboliska uppfattningar en kultur har och påverkar samtidigt tankegången och den diskurs de verkar inom.⁵⁷ De är inte enbart normativa utan innehåller även fragment av kosmologi, ontologi och etik. Dock är världsåskådningar omringade av folks uppfattningar om deras identiteter. Idéer har sin största påverkan på mänskligt handlande när de uttrycks i världsåskådningar.⁵⁸ Men sambandet mellan världsåskådningar och skiften i materiell makt är ett komplext fenomen eftersom de inte går i samma riktning. Goldstein och Keohane pekar på att deras bok baseras på en världsåskådning där människan tas för givet att vara aktiva agenter som skapar sitt eget öde.

4.1.2 Principiella uppfattningar

Principiella uppfattningar medlar mellan världsåskådningar och speciella politiska beslut. De översätter viktiga doktriner till vägledning för mänskligt agerande.⁵⁹ Dessa uppfattningar består av normativa idéer som stakar ut kriterierna för att kunna särskilja rätt från fel. Förändringar hos principiella uppfattningar och världsåskådningar har en ingående påverkan på politiskt agerande. Kathryn Sikkink skriver att i ljuset av andra världskrigets brutalitet så förändrade Europa och USA sin uppfattning om mänskliga rättigheter (MR). Staters suveränitet

⁵⁷ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 8

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid. Sid. 9

skulle inte vara ett hinder för internationella regler och överenskommelser om MR. Antagandet av en politik för MR gav ett skifte i uppfattningen om långsiktiga nationella intressen.⁶⁰

4.1.3 Kausala uppfattningar

Kausala uppfattningar är uppfattningar om effekt- orsaksrelationer som härleder befogenheter från en ömsesidig förståelse av erkända eliter. Kausala uppfattningar guidar individer så de kan uppnå sina mål. Vidare så medför de strategier för att kunna nå mål och är i sig självt värderade p.g.a. delade principiella uppfattningar. Men de är endast begripbara inom en större världsåskådningskontext.⁶¹ Begreppsliga förändringar sker mer frekvent och snabbare än i de två föregående uppfattningarna. Skiften i policy kan ske i takt med den teknologiska utvecklingen eller kravet på någon form av ekonomisk utveckling. Goldstein och Keohane pekar på att deras kategorisering av uppfattningar är mest klar i det abstrakta, men att i det sociala livet går det att spåra de tre aspekterna av idéer.⁶²

4.2 Idéers funktionalitet

Efter beskrivningen av hur en idé kan ta sitt uttryck, kvarstår frågan om på vilka sätt och i vilket syfte de kan användas på. Beyer (1997) svarar på den frågan genom att särskilja tre analytiska koncept som kan relateras till den akademiska världen, utrikespolitiskt handlande och relationen mellan dem; instrumentalt, konceptuellt och symboliskt användande (Amara et al. 2004:75). ”Instrumentalt användande innefattar applicerandet av undersökningsresultat (idékonceptet) på ett direkt sätt, konceptuellt refererar till användandet av undersökningsresultat för generellt upplysande; resultat influerar handlingar men är mer indirekt och mindre specifikt än instrumentella. Symboliskt användande består av att använda undersökningsresultat till att legitimera och bevara förbestämda positioner”. (Beyer, 1997 citerad i Amara et al 2004:77). De tre olika analytiska koncepten

⁶⁰ Kathryn Sikkink *The power of principle ideas*, i Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Kapitel 6

⁶¹ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 10

⁶² Ibid. Sid. 11

karaktäriserar idéers användningsförmåga som positionsbestämda där skaparens/forskarens och mottagarens/praktikerns interaktion kan skapa kausalitet som genererar policyförändringar. Goldstein och Keohane har tre olika tillvägagångssätt för hur idéer kan användas. Beyers tre analytiska koncept är väl representerade och kan relateras till tillvägagångssätten (min anm.). Men författarna gör inget närmare utlägg av dem.

Min problemformulering samt Goldstein och Keohanes centrala utgångspunkt är att diskutera kausalitet. Om idéer har någon effekt på politiska resultat, och om så är fallet under vilka förhållanden sker det i. De skriver att det största felet förespråkare av idéers roll gör är att förmoda ett kausalt samband mellan idéer hållna av lagstiftare och politiska valmöjligheter. Idéer är alltid föremål i politiska diskussioner eftersom de är anledningen till diskussionen i fråga. Mängden idéer är inte avgörande för en lagstiftare, val av specifika idéer kan helt enkelt bero på aktörens intressen.⁶³ Det är viktigt enligt Goldstein och Keohane att uppmärksamma att beskrivningen av existensen av vissa uppfattningar inte är substitut för deras avgörande effekt på politiska resultat. Generellt sett ses idéers roll inom politiken som Max Weber formulerar: ”Inte idéer, utan istället material och idealintressen som direkt styr människors uppförande. Världssynen som har skapats av idéer har frekvent bestämt banan för hur ageranden blivit pådrivna av intressens dynamik.”⁶⁴

För att kunna avgöra om idéer har potential att influera de politiska resultaten har Goldstein och Keohane tre tillvägagångssätt. Jag sammanfattar kort först de tre olika tillvägagångssätten för att sedan skriva en längre redogörelse för vart och ett. Det första beskriver individens beslut att avgöra sina egna preferenser, eller att förstå de kausala relationerna mellan deras mål och alternativa politiska strategier för att nå dessa mål. Idéer blir viktiga då aktörer tror på det kausala sambandet de identifierar sig med eller de normativa principer de återspeglar, idéerna verkar då som vägkartor.⁶⁵ Det andra tillvägagångssättet tar upp att idéer påverkar strategiska interaktioner som antingen hjälper eller hindrar gemensamma

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Weber, Max, “*Social Psychology of the World’s Religions*” in H.H. Gerth and C.W. Mills (eds. and trans.) From *Max Weber*, New York, Basic Books, 1958.

⁶⁵ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 12

ansträngningar för att nå mer effektiva resultat. Resultat som är minst lika bra som status quo för samtliga deltagare. Idéerna bidrar till resultat då en unik jämvikt inte existerar. När idéer har blivit invanda regler och normer har de blivit institutionaliserade. Det kan ge långtgående konsekvenser eftersom de kan vara hinder för offentligt politiskt agerande. Politiska beslut är influerade av tidigare vägkartor och avtal. Sammanfattningsvis beskriver den tredje vägen att idéer som är inbäddade i institutioner specificerar politik i frånvaron av nya innovationer.⁶⁶

4.2.1 Idéer som vägkartor

Människor har ofullständig information när de skall välja strategier för att uppnå sina önskade resultat. De idéer som individer har blir därför viktiga delar för att förklara politiska val även om preferenserna är tydliga och aktörers drivkraft endast beror på egenintresse. Om inte aktörer kan förutse konsekvenserna av sina ageranden, är det förväntade resultatet som tydliggör dem. Om beslutsfattarna skall fatta beslut under sådana osäkra förhållanden, är deras förväntningar beroende av kausala uppfattningar och institutionella upplägg. Kausala idéer hjälper till att bestämma vilka medel som skall användas för att uppnå de mål som har ställts. De tillhandahåller strategier som främjar målen åt aktörerna. Inom institutioner formar de lösningar till problem.⁶⁷ Principiella idéer syftar till flytta fokus mellan intressen, som moraliska, materiella och makt. Och vidare är idéers syfte att guida beteenden under osäkra förutsättningar genom att fastställa kausala mönster, eller bidra med övertygande etiska eller moraliska incitament för agerande. Idéer kan vara vida eller snäva, de kan bestämma vad som är rätt eller fel, bidra med nya sociala visioner, eller föreslå vilken policy som bör implementeras. Nya idéer kan leda till helt nya synsätt på intressen. Det sker då existerande idéer misskrediteras av händelser eller när nya idéer är så övertygande att flertalet aktörer ändrar sina uppfattningar. Det finns dock skillnader mellan kausala och principiella idéer i hur de svarar på osäkerhet. Kausala idéer reagerar direkt genom att reducera osäkerheten medans principiella idéer gör det möjligt för människor att agera bestämt trots kausal osäkerhet.⁶⁸

⁶⁶ Ibid. Sid. 12-13

⁶⁷ Se, M. D. Cohen och J. G. March (1972), "A Garbage Can Model of Organizational Choice," *Administrative Science Quarterly* 17. Sid. 1-25.

⁶⁸ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 16

4.2.2 Idéer som medlare

Det är inte endast fastställda mål, hinder och möjligheter som guidar ageranden. Individer litar på uppfattningar och förväntningar när de väljer möjliga resultat. Nyckelrollen som tar sitt uttryck i idéer är att mildra stigande koordinationsproblem när det inte existerar någon unik jämviktlösning.⁶⁹ Idéer kan verka som medlare, som lösningar till problem som är sammanbundna med ofullständiga avtal. Även som lösningar för att motarbeta problem som uppstår vid kollektiva ageranden. När politiska aktörer måste välja mellan beslut som skall representera paretoförbättringar (individers preferenser i ett samhälle) för alla, och när det inte finns något objektivt kriterium att fatta sitt beslut utifrån, så fokuserar idéer på förväntningar och strategier. Dessa beslut kan vara baserade på delad kultur, normativa, etiska eller religiösa kausala uppfattningar. Garret och Weingast menar att det är fel att hävda att institutioner kommer att hjälpa till att fastställa regler då samhället inte kommer överens om dem.⁷⁰ Deras argumentation baseras på en studie om den Europeiska Gemenskapen (EG) där det kollektiva beslutet snarare togs efter staters egna preferenser, inte efter EG:s. Dock kunde idéer från EG verka som medelpunkter då de inte gick emot Tysklands intressen.⁷¹

4.2.3 Institutionalisering

När idéer har influerat organisationer kommer de att påverka personerna inom den. Dessa idéer kan bli cementerade och inrotade i årtionden. Det kan leda till att framtida generationer som skall verka inom organisationen kan bli påverkade av idéerna trots att de inte tror på dem som principiella eller kausala framställningar. Tidigare socialt konstruerade idéer som motverkar samtida lagstiftande är ett typexempel.⁷² Institutionalisering fokuserar på det kausala sambandet mellan politiska institutioner, administrativa byråer, lagar, normer och operativa procedurer, hur förmedlingen mellan idéer och politiska resultat verkar. När idéer blir kraftfullt institutionaliserade krävs det analyser på samtida betydelser av äldre

⁶⁹ Läs, Lisa Martin "The Rational State Choice of Multilateralism Matter. Ruggie, Gerard John (red). Columbia University Press. New York. Sid. 91-121

⁷⁰ Garret Geoffrey and Weingast Garry April 1991. "National Autonomy, European Law, and then Internal Market: Norms, Institutions, and European Integration". Sid. 18

⁷¹ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 19

⁷² Ibid. Sid. 20

regler och socialt inbakade normer för att ta reda på hur vissa idéer blev institutionaliserade och andra inte. När en idé blir institutionaliserad beroende på att det föreligger något maktintresse får den en oberoende effekt. Stephen Krasner menar att det samtida systemet med suveräna stater kan bli spårade till en ensam epok (Westfaliska freden 1648). Men han pekar samtidigt på att isolerade historiska händelser inte kan tillges den fulla genomslagskraften.⁷³

Krasner skriver vidare att ”idéer har används för att kodifiera existerande metoder snarare än att initiera nya ordningsformer. Idéer har inte skapat möjliga alternativ som inte redan har existerat: de har legitimerat politiska system som redan var ett reellt faktum”.⁷⁴ Garrett och Weingast ställer sig även skeptiska till institutionaliserade idéers påverkan på den faktiska politiken. De ser legala institutionaliserade idéer som hinder för möjligheterna till agerande och begränsande av valmöjligheter. Men om institutioner ockuperar starka auktoritära positioner är det möjligt att dess speciella idéer får någon slags genomslagskraft.

4.3 Idéer inom internationell politik

Jag utgår ifrån litteraturen om idéers betydelse i utrikespolitiken, och då i synnerhet det uppmärksammade analytiska ramverk som presenterats av Goldstein och Keohane. Här följer några kompletterande tankar om idéers betydelse. Avsnittet är till för att kunna bemöta frågan om varför, och under vilka omständigheter idéer kan verka inom internationella relationer och för utrikespolitiskt handlande. Jeffrey T. Checkels *Ideas and international political change* får ligga till grund för ett vidare teoretiskt ramverk.

Checkel har utvecklat en teori där han har förenat flera förklarande faktorer för att kunna upptäcka de processer som framkallar nya idéer till politik. Därefter för att se hur de kan förändra en stats intressen. Checkel har som beroende variabel utrikespolitiska preferenser hos den yttersta politiska eliten, som statsöverhuvuden, departement och högt uppsatta beslutsfattare. Två viktiga kausala variabler som

⁷³ Ibid. Sid. 21-22

⁷⁴ Steven Krasner. *Westphalia and All That*. I Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Kapitel 9

beaktas är idéer och politiska institutioner. Idéer ses som breda begrepp och grundläggande uppfattningar som kan spela en central roll för att organisera politik och skapandet av offentlig politik.⁷⁵ För beslutsfattare skapar idéer paradigm eller handlingsplaner för tolkning av internationell politik och skapandet av preferenser. Dessutom fungerar de som det passande instrumentet för att framföra statens intressen. För politiska institutioner har teoretiker antagit en definition som inkluderar formella regler, strukturer, normer och informella procedurer. Den generella definitionen kan hittas på tre olika nivåer av institutioner. På den bredaste hittas de grundläggande organisationsprinciperna för inrikes- och utrikespolitik (sociala normer, anarki, internationella gemenskapen). Den andra tillhandahåller mer specifika institutioner, de som samspelar mellan stat och samhälle och internationella system. På den tredje nivån finns de institutioner som skapar specifika politiska agendor på de inhemska och internationella arenorna.⁷⁶

Checkel har valt att kombinera den andra och tredje nivån för att sedan se förbindelsen mellan institutioner och den roll idéer spelar i den politiska processen. När strukturer vekar, ökar tillgängligheten till lagstiftande och isoleringen av politiska eliter sjunker. Det skapar öppningar för nya idéer att tränga sig in i organisationen. Vid decentralisering är det högst tänkbart att dessa öppningar sprids transnationellt. Idéer har högre möjligheter att nå de mest inflytelserika beslutsfattarna när inhemska institutioner försvagas.⁷⁷ Dock, inom stater med centraliserade institutioner är det svårare att nå in med idéer då det finns svårigheter att nå beslutsfattarna. Det omvända scenariot kan finnas i stater med mindre centraliserade institutioner. Under förhållanden av hög internationell osäkerhet eller utrikespolitiska kriser, söker beslutsfattare efter information och är mer mottagliga för nya idéer. Dessa förhållanden leder till skapandet av nya politiska öppningar. Dessa öppningar länkar internationella och inhemska miljöer som motiverar förespråkandet av nya idéer.

⁷⁵ Checkel, Jeffrey T. 1997. *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War*. Yale University. Sid. 5

⁷⁶ Ibid. Sid. 6

⁷⁷ Ibid. Sid. 7

4.4 Teoridiskussion

Alexander Wendt skriver i *The American Political Science Review* (1994) att Goldstein och Keohane missar två viktiga möjligheter. Den första tar upp att det finns en otydlighet hos den beroende variabeln. Författarna har accepterat poängen som kritiska teoretiker förordar, nämligen att idéer får forma intressen och beteenden (effekter). Den ena effekten behandlar människans egenskaper och den andra vad de gör. Wendt menar att det ges för lite uppmärksamhet hur olika dessa effekter verkligen är och deras betydelse för större teoretiska debatter. Den dualism där förväntningar och preferenser separeras blir inte hotad. Dock, om idéer ibland skapar intressen så menar Ikenberry och Jackson att genomslagskraften hos makt och de naturliga uppfattningarna kommer att vara beroende av övertygelser.⁷⁸ Goldsteins och Keohanes bok är inte strukturerad för att särskilja och jämföra de två effekterna. Författarnas hypotes är också att idéer har betydelse, Wendt hade velat se en kompletterande hypotes för att se på *vilket sätt* de har betydelse.

Den andra möjligheten Wendt diskuterar är relationen mellan idéer och individer har, och de institutioner de verkar inom (stater och internationella system som i sig självt är utgjorda av idéer). Kritiken ligger i att författarna inte ställer sig frågan om institutioner är reducerbara till individens idéer (allmän kunskap). Om det är så krävs det mer studier om idéer som först bearbetar ett individperspektiv för att senare kunna urskilja sociala och institutionella effekter. Om det inte är så behöver världspolitiken studeras ur ett kollektivt perspektiv där diskurser och ideologier synas.⁷⁹

Robert Jervis anmärkningar på Goldstein och Keohane i *Canadian Journal of Political Science* (1994) är dels att idékonceptet inte är väl avgränsat. Det finns ingen diskussion om hur det förhåller sig till koncept som ideologi, kultur och politiska normer. Likt Wendt diskuterar Jervis faktumet att författarna försöker motbevisa att materiella intressen styrs enbart av beteende. Det synsättet gör en

⁷⁸ Ikenberry & Jackson (1994) *The American Political Science Review*. vol. 88 (no 4) (Dec., 1994): 1040-1041

⁷⁹ Ibid. Sid. 1041

person med en materiell utgångspunkt till en galjonsfigur och idéer kommer att uppenbara sig som det viktigaste. ”Varje faktor kommer att verka viktig om vi påvisar det utmärkande draget till all oförklarlig avvikelser hos den”.⁸⁰ Vidare anser Jervis att idéernas uppkomst borde ha studerats mer ingående, och inte endast dess betydelse som Goldsteins och Keohanes undersökning syftar till. Han menar att de två uppgifterna inte enkelt kan separeras. Det kommer alltid att finnas någon idé som motsvarar en stats policy. Samtidigt är det för enkelt att ”efter de facto” påpeka ett beteende eller en policy och hänvisa till dess intellektuella föregångare.

Korrelationen mellan en idé och ett beteende är inte helt klar och Jervis påpekar att författarna har uppmärksammat det. Men utan en bättre analytisk kontroll över orsaken till idéer går det inte med klarhet att spåra idéers inverkan på beteende. Författarna har dock kringgått dilemmat genom att dra slutsatsen att både materiella intressen och idéer har betydelse för olika beteenden.⁸¹

Andrew Latham skriver också i *Canadian Journal of Political Science* (1994) att styrkan med *Ideas and foreign policy* är att den tar oss ifrån det utilitaristiska och rationalistiska närmandet som har varit allt för vanligt i litteraturen om internationella relationer. Kritiken ligger i att trots det stora erkännandet om att varje studie om idéers roller, kräver en tolkande metod, har författarna anpassat sig till en positivistisk metodologi. Latham menar att Goldstein och Keohane har försökt förlika en (intersubjektiv) ontologi och en (positivistisk) epistemologi som är oförenliga. Att försöka forma berättelserna i boken till ett positivistiskt synsätt, förbättrar inte det akademiska eller den vetenskapliga legitimiteten av vad de försöker att säga (att idéer har betydelse).⁸²

Cynthia A. Roberts skriver att Checkels teoretiska uppbyggnad är otillfredsställande. Hans antagande om att beslutsfattare är mer mottagliga för nya idéer vid internationella osäkerheter och utrikespolitiska kriser, är inte klart.

⁸⁰ Jervis, Robert (1994) “Canadian Journal of Political Science” *Political Science Quarterly*, vol. 109, (no 5): 908

⁸¹ Ibid. Sid. 909

⁸² Latham, Andrew (1994) “Canadian Journal of Political Science” *Political Science Quarterly*, vol. 109, (no 5): 872

Varför det skulle ske och inte motsatsen som andra forskare har argumenterat för, klargörs inte. Checkels antagande om att nya idéer i högre grad skulle ha möjligheten att nå de mest inflytelserika beslutsfattarna i stater med mindre centraliserade institutioner, och att det skulle vara svårare att nå beslutsfattarna med nya idéer inom stater med mer centraliserade institutioner, leder till ifrågasättandet av det politiska ledarskapets process. Dessutom verkar det som om antagandet kontrasterar för starkt mot idéers påverkan på politiken inom olika politiska system.⁸³ Randal W. Stone fyller i kritiken om att det inte är tillfredsställande att det inte klargörs varför beslutsfattare skulle vara mer mottagliga för nya idéer vid internationella osäkerheter och utrikespolitiska kriser. Fokuset på institutioner minimerar möjligheten att teoretisera över något så unikt och osäkert som nya idéer. Checkel har förbisett att beskriva någon förklarande kraft till idéers möjligheter att övertyga.⁸⁴

⁸³ Roberts, A. Cynthia (Jan., 1998) *Europe-Asia Studies*, vol. 50 (no. 1): 166

⁸⁴ Stone, W. Randal (1998), *Slavic Review*, vol. 57, (no. 2): 467

5 Idémakt i amerikansk, brittisk och svensk utrikespolitik

5.1 Inledning

Det kommande avsnittet innehåller en analys av det empiriska materialet. De teoretiska ansatserna tillämpas på de olika texterna för att kunna studera hur idén om soft power uttryckligen används i utrikespolitiken. Det kommer att ge oss en uppfattning om hur väl idén är tillvaratagen i staternas utrikespolitik. De analysverktyg som används är främst två av Goldsteins och Keohanes tre tillvägagångssätt, idéer som vägkartor och idéer som verkar som medlare. Det tredje tillvägagångssättet, institutionalisering används inte som analysverktyg. Beroende på att det inte är möjligt för den här studien att finna de regler eller socialt inrotade normer som är ”inbakade” i institutionerna. Eftersom det skulle krävas djupintervjuer som inte har varit föremål för den här studien. Vid sidan av Goldstein och Keohanes tillvägagångssätt appliceras Beyers tre analytiska koncept. Appliceringen är till för att undersöka vilken slags relation det råder mellan den akademiska världen och beslutsfattarnas handlingar. Vidare fungerar de ovannämnda faktorerna, som passande instrument för att framföra statens intressen.

Checkels bidrag till analysen är ansatsen om ”att beslutsfattare kan vara mer mottagliga för nya idéer vid instabilitet”. Det kan ge oss en förståelse i fall soft power konceptet har uttryckts i korrelation med någon politisk kris. Dessutom menar Checkel att beslutsfattare skapar idéer, paradigmer eller handlingsplaner för tolkning av internationell politik och skapandet av preferenser. Dispositionen är sådan att den tematiska uppställningen har en kapitelindelning, denna utgörs av fyra olika kapitel där varje land analyseras separat för att sedan bli föremål för en avslutande jämförande analys.

5.2 Beskrivning av aktörer

Som tidigare nämnts är det empiriska materialet hämtat från ländernas regeringskanslier och utrikesdepartement. Det är viktigt att beskriva vilka aktörer som yttrat sig för en god reliabilitet och validitet. Jag kommer nu att ge en övergripande presentation av aktörerna, var land för sig. För mer detaljerad information hänvisar jag till källorna och bilagorna. För statistiken se bilaga 1 och för en mer detaljerad information om aktörerna se referenserna sidorna 72-73 för Storbritannien och Sverige. För USA se referenser på sidan 74.

5.2.1 USA

Materialet från USA överstiger de från Storbritannien och Sverige. Här är det utrikesdepartementet med dess olika avdelningar som dominerar. Uttalanden finns bl.a. från den nuvarande Bush-administrationen, som förre utrikesministern Colin Powell och nuvarande Condoleezza Rice. Flera avdelningar som sorterar under utrikesdepartementet, har använt sig av begreppet soft power. Från den tidigare Clinton-administrationen finns det ett uttalande från kommissionen för offentlig diplomati som sorterade under utrikesdepartementet.

5.2.2 Storbritannien

Aktörerna för den brittiska politiken är från brittiska utrikesdepartementet. Uttalanden om soft power har gjorts av förre utrikesministern Jack Straw och nuvarande Margaret Beckett. Dokument släppta från utrikesdepartementet är också en del av materialet. Det är dokument som har bearbetats och utformats av avdelningar och individer vid myndigheten. Premiärminister Tony Blair har inte uttalat sig om soft power under den aktuella tidsperioden.

5.2.3 Sverige

Det huvudsakliga materialet är från EU-enheten och EU-minister Cecilia Malmström och det skapade en utmaning för undersökningen. Ansvarsområdet sorterar under statsrådsberedningen och inte utrikesdepartementet. För att göra materialet representativt bestämde jag mig för att vidga kriterierna för undersökningen. På regeringens hemsida står det att ”Utrikes- och EU-enheten bistår statsministern och vice statsministern i deras utrikespolitiska aktiviteter och

bevakar de politiska aspekterna på EU-frågor”.⁸⁵ Jag beslutade mig därför att göra bedömningen att Cecilia Malmström för Statsministerns (Fredrik Reinfeldt) och regeringens talan om EU-frågor och internationella relationer. Före statsministern Göran Persson har inte gjort något omnämnande, inte heller utrikesdepartementet under den socialdemokratiska perioden.

Sammanfattningsvis är det tydligt att respektive lands utrikesdepartement är de som har stått för uttalanden och skrifter om ”soft power” konceptet. Ingen regering eller statschef har uttalat frasen. Materialet väger över för USA och helhetsintrycket är att det är de två senaste åren som frasen omnämns mer frekvent. För Göran Persson perioden finns det inte något omnämnande alls. Vad som skall tas i beaktning är att soft power konceptet kan förekomma i sammanhang där frasen inte explicit uttrycks. Men uppsatsen rör endast material där konceptet uttrycks.

5.3 Idémakt i amerikansk utrikespolitik

Tabell 1

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
USA:s Utrikesdepartement Republikanerna 2001-2006	-	-	-	-	1	5	6	10	5	6
USA:s Utrikesdepartement Demokraterna 1997-2001	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av President George Bush 2001-2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av President Bill Clinton 1997-2001	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Som tabellen visar så är det från 2001 och framåt som konceptet omnämns mer frekvent då det Republikanska partiet är i regeringsposition. 2004 är det en riktig topp. Den röda tråden är att soft power uttrycks i sammanhang där säkerhetstänkandet, ekonomiska och strategiska positioner argumenteras. 2004 toppen har inga utmärkande särdrag utan konceptet uttrycks i olika sammanhang och forum. Från 2004 och framåt börjar dock utrikesministrarna tala om konceptet

⁸⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/2247/a/20272>

mer frekvent och det kan vara ett tecken på att idén används till att sprida en bild av landet som innehavare av soft power resurser och tillämpandet av policys som inte bara syftar till hard power. Värt att notera dessutom är att Nye nämns ibland vid namn, som kollega, rektor och vän. Konceptet uttrycks markant mer i USA än i Storbritannien och Sverige och det kan vara ett resultat av närhet mellan skapare och mottagare mer än ett brett erkännande av konceptet. Som Goldstein och Keohane uttryckte att det är viktigt att vara uppmärksam på att beskrivningen av existensen av vissa uppfattningar (idéer) inte är substitut för deras avgörande effekt på politiska resultat.

5.3.1 Amerikansk idéuppfattning

För USA kommer jag inte att analysera dokumentet från Clintontiden, materialet är otillräckligt. Det är även uppseendeväckande att konceptet inte nämnts mer frekvent under den perioden eftersom Nye var en högt uppsatt tjänsteman inom administrationen.

I den amerikanska utrikepolitiken stämmer två av Beyers tre analytiska koncept in på beskrivningen (se sid. 25) för att kunna förklara hur en idé kan användas. Förre utrikesministern Colin Powell: *“The United States believes strongly in what you call soft power, the value of democracy, the value of the free economic system, the value of making sure that each citizen is free and free to pursue their own God-given ambitions and to use the talents that they were given by God. And that is what we say to the rest of the world. That is why we participated in establishing a community of democracy within the Western Hemisphere. It's why we participate in all of these great international organizations”* (26 januari, 2003).

Utdraget ur talet uppvisar stora likheter med ett konceptuellt användande genom ett aktivt engagemang och arbete med soft power genom organisationer och sammanslutningar. Det konceptuella användandet består även av att definiera idén som värdet av demokrati, fria ekonomiska system och den individuella friheten. Harold C. Pachios vid kommissionen för offentlig diplomati är inne på en liknande linje. Han menar att USA har bl.a. USAID (US Agency for International Development) som genom humanitära insatser influerar folk och visar upp USA som en humanitär stat (28 januari, 2003). Powell upplyser samtidigt världen om att det är vad USA talar om för resten av världen. Det symboliska användandet ligger i att han beskriver statens tro på värdet av demokrati, ekonomiska system

och den religiösa gestaltningen för att beskriva individers förmågor. Symboliskt användande syftar till att legitimera och bevara fasta positioner. I det här sammanhanget ska man ta i beaktning att när Powell talar om att USA är individinriktat och att "Gud" tillgodosett förmågorna, så är det ett svar på en direkt fråga från en före detta ärkebiskop. Den kontroversiella och konservativa författaren Richard Kapland beskrev i ett öppet forum (2002) anordnat av utrikesdepartementet att mellanösten är en del av världen som inte förstår sig på soft power. Det var hard power medel som fick folket att ändra uppfattning om det irakiska ledarskapet under första Gulfkriget (17 september, 2002). Vad Kapland dock verkar ha missat är att soft power handlar om attraktionskraft som kan ta sitt uttryck i ett religiöst budskap och att även islam har attractive power. Talen ger en bild om att idén också verkar uttryckas för att användas som medlare. Goldsteins och Keohanes utlägg om att idéer mildrar stigande koordinationsproblem när det inte finns någon unik jämviktslösning är vad som tycks föreligga. Den verkar som definitionsobjekt för att beskriva olika samhällen och individers förhållningssätt till dem. Medlare ger beslut som är baserade på uppfattningar, såväl normativa, etiska, religiösa och kausala uppfattningar. Det är under sådana här kausala uppfattningar som idén kan ha fångats upp i. Det finns orsakssamband där amerikansk soft power guidar ageranden och fungerar som problemlösare för att skapa politisk stabilitet, som gynnar amerikansk politik.

USA:s uppfattningar och beskrivning av samhället ur ett soft power perspektiv presenteras oftast i uttalanden på direkta frågor eller i samband med framförandet av deras hårdare linje. Omständigheterna kring hur begreppet har fångats upp visar sig främst när man får chansen att uttala sin mer mjukare linje. Harold C. Pachios menar att USA inte har varit bra på att förmedla vad de gör humanitärt. Soft power enligt Pachios betyder även att kommunicera meddelandet om att de har humanitära mål (28 januari, 2003). Ett uttalande av nuvarande utrikesministern Condoleezza Rice fångar upp bilden av USA:s sätt att uttrycka soft power som västerländskt betingat. Hon hakar på Powells och Kaplands noteringar om att väst uppfattas som producent och utgörandet av det mjuka samhället medans de utanför och mellanöstern i synnerhet inte är en del av det (4 februari, 2005). Rice fyller i med anledning av Irans kärnvapenprogram att, Iran är en "destabiliserande" aktör och behöver höra starka meddelanden. Samtidigt

behövs det en enad front av ”goda demokratier” för att meddela till Irans invånare att de ”förtjänar en bättre framtid”, influenser i form av soft power resurser krävs för en förändring.

För de politiska aktörer är det möjligt att kunna tro att konceptet har använts som en vägkarta, eftersom uttalandena och talen fokuserat på att använda begreppet delvis för strategiskapande för utrikespolitiskt handlande. Illustrationen av soft power som en vägkarta är till en viss del korrekt, men faller till följd av att idéer som vägkartor syftar till att guida beteenden under osäkra förhållanden och förutsättningar. Soft power som det framställts av den amerikanska idéuppfattningen tyder inte på att landet (USA) agerar under osäkra förhållanden. Det finns en säkerhet i framställandena där policyutövningen är klar och där USA som en supermakt har stora möjligheter att påverka och styra agendasättningen inom internationell politik.

5.3.2 Amerikansk attraktionskraft

Vad som är genomgående teman för USA är att soft power förknippas med, demokrati, utbildning, frihet, kulturellt utbyte, offentlig diplomati. Colin Powell hävdar att när den amerikanska utrikespolitiken använder sig av soft power komponenterna är det en investering för framtiden, för de unga, demokrati och ekonomiska reformer (1 oktober, 2004). Condoleezza Rice talar om att USA har en skyldighet att skapa förutsättningar för att störta regimer så att folk kan åtnjuta demokratiska privilegier. Paula J. Dobriansky undersekreteraren för demokrati och globala affärer fyller i att man skall ta till vara på Nyes uttalande om att utbildning (influens) alltid är mer effektivt än tvång. Många värderingar som, demokrati, mänskliga rättigheter och individuella möjligheter alltid är åtråvärda (24 november, 2006). Dobriansky menar vidare att dessa värderingar är hörnstenar och löften för USA som söker en aktiv soft power policy. Genom att tala till människor som söker demokrati och frihet, stödja utbildning och kvinnors självbestämmande och framförallt (Rice anm.) främjandet av ekonomisk utveckling genom frihandel och fattigdomsreducering (15 mars, 2006). I samma tal uttalar sig Rice om innebörden av soft power när hon talar om amerikansk influens i världen. Amerikansk influens handlar inte om makt, utan om dess befolkning. Mångfalden och det mångkulturella samhällets betydelse för

attraktionskraften. I USA finns det människor från hela världen och exemplet på mångfald är en av landets styrkor. I The Wall Street Journal skriver förre utrikesministern Colin Powell att öppenhet är det fundamentala för nationens ekonomiska, politiska och kulturella framgångar. Öppenheten är central för den diplomatiska framgången, för den öppenheten är en pelare för amerikansk influens och ledarskap som Powell menar är soft power (21 april, 2004).

I soft power avsnittet (se sid. 16) beskrevs idén att den har stora likheter med en idé som tar sitt uttryck som en världsåskådning. När den tar sitt uttryck i den amerikanska utrikespolitiken framgår det mer klart. Världsåskådningarna eller de universella begreppen är omgärdade av de symboliska uppfattningar en kultur har och påverkar samtidigt tankegången och den diskurs de verkar inom. Soft power och amerikansk utrikespolitik är stark förknippade med varandra där attractive power förekommer i stor utsträckning både formellt och informellt. Det symboliska användandet har stor betydelse för den positionen. USA med sin stora militära apparat uppfattas som en stat vars handlande utgått ifrån hard power. Men både Condoleezza Rice och Colin Powell har konstaterat att amerikansk utrikespolitik är beroende av soft power och att tillämpandet av militära medel är högst ovanliga (Powell 26 januari, 2003, Rice 15 mars, 2006).

Men frågan kvarstår om omnämningarna av soft power stämmer överens med verkligheten och om det konceptuella användandet har någon vidare effekt. Hook och Spanier (2000) skriver att USA förbiser diplomati generellt och utrikesdepartementet i synnerhet och det beror på den historiska och politiska kulturen. Det är en reflektion av en samhällelig ambivalens till utrikespolitiska affärer som går längre bort än direkta händelser. De händelserna behandlar frågor om stora strategier, sfärer av influenser och omfattningen av militära interventioner. Fundamentala tvivel ställs också mot de mest passande och effektiva källor till internationell influens. Hook och Spanier skriver vidare att USA är främst representerad när dess värderingar och intressen är uttryckta av medborgare och grupper i deras normala internationella interaktioner. Steven W. Cook menar att dessa ”leverantörer” av soft power är de mest potenta agenter av amerikansk utrikespolitik. Diplomater och hjälpprogram konsumerar offentliga resurser och är på så sätt ett hinder. Cook anser också att när USA möter ett direkt

säkerhetshot, är det militära medel som kommer att säkerhetsställa det önskade resultatet.⁸⁶ Nye bedömer också att soft power inte tillhör regeringar i lika hög utsträckning som hard power. Där det kulturella och symboliska värdet får betydelse beroende på vilken grupp de riktar in sig mot. Högkulturen attraherar eliter och populärkulturen massunderhållning. Alltså det är viktigt att göra skillnad på den politiska kulturen som sprids genom utrikespolitiska handlingar och den som sprids genom informella kanaler.

5.3.3 Bortom hard power

Condoleezza Rice beskriver i ett tal att det existerar en maktbalans och det har betydelse och att även makt i sig självt har betydelse. Inte enbart militärmakt, även ekonomisk och kulturell makt som soft power utgör (11 februari, 2005). Det kan förstås som att maktbalansen i det här fallet innebär att det är själva makten som balanseras. Rice talar inte om en maktbalans i världen eftersom USA erkänt är den enda supermakten och därmed råder det en asymmetrisk maktindelning. Det är alltså möjligt att spåra Steven Lukes tredimensionella syn på makt eftersom dess innehåll består av manipulation och influens men framförallt kontroll över tanken. Det ger en återknytning till diskussionen kring soft power begreppet eftersom det även är det tredimensionella synsättet på makt som ligger till grund för soft power konceptets konstruktion.

Begreppet kan mycket väl uttryckas i den amerikansk utrikespolitik som medlare för en balans till hard power. Nye menar att hard och soft power liknar varandra på det sättet att syftet är det samma, men de har olika resurser. *“United States is at its best in the world when it is able to combine power and principle, values and compassion”* (Condoleezza Rice, Jakarta, 11 mars, 2006). Rice har också sagt att *”Amerika är ett land som verkligen måste vara engagerad för värderingar och göra livet bättre för folk runtom i världen... Det handlar inte bara om svärdet, det är olivkvisten som talar de intentionerna”*.⁸⁷ Det är främst genom ett symboliskt användande av idén USA verkar uttrycka sin position, beroende på att de vill bevara sin hårda makt. Begreppets slagkraftighet och enkelhet gör också det

⁸⁶ Cook, W. Steven (Jan., 2003) *Political Science and Politics*, vol. 36, (no. 1): 11-16

⁸⁷ Richard Stevenson, “New Threats and Opportunities Redefine U.S Interests in Africa,” *New York Times*, 7 Juli, 2003. Även refererad i Nye 2004:144

enkelt att föra sig med. Till skillnad från ett instrumentalt användande av idén vars innebörd skulle betyda att USA skulle ägna sig helt åt mjuk makt och avveckla sin hårda makt. Nye skriver också att USA behöver fortsätta att ta till svärdet för att bekämpa terrorism och skapa stabilitet. Bevarandet av hard power resurserna är väsentligt för säkerhet. Men USA kommer inte att lyckas med enbart svärdet, en mix mellan de båda positionerna är nödvändiga för en god internationell position. Hard power och unilaterala aktioner underminerar soft power som är ett nödvändigt komplement för att skapa legitimitet i världspolitiken.⁸⁸ Det symboliska användandet hjälper till att skapa en mjukare bild av nationen samtidigt som man är mån om att starkt behålla den policy som bedrivs. Trots Nyes koncept och andra akademikers ökade närvaro i amerikansk utrikespolitik finns det väldigt små spår av att deras idéer har någon effekt på beslutsfattandet (Rosenau och Sapin, 1994). Man ska vara medveten om att resurserna till icke-militära medel är betydligt mindre än militära. För 2005 var den totala budgeten till utrikesdepartementet och internationella hjälpprogram 30,4 miljarder USD varav 4,2 miljarder USD gick till diplomatiska och konsulära program.⁸⁹ Det kan ställas i kontrast till försvarsbudgeten samma år som uppgick till 401 miljarder USD.⁹⁰

5.4 Idémakt i brittisk utrikespolitik

Mellan 1997-2004 uttrycktes inte konceptet alls. Det är under de två senaste åren 2005-2006 någon omnämning av soft power konceptet förekommer, 2 respektive 5 gånger. Det finns inte en direkt korrelation till varför konceptet började omnämnas 2005 och ökade 2006 (se bilaga 1). En delförklaring kan dock vara faktumet att invasionen av Irak 2003 och terrordådet i London 2005 medförde en ökad medvetenhet om soft power konceptet. Som det kommer att visa sig så uttrycks soft power konceptet i samband med diplomati och ett säkerhetstänkande. Det kan vara enkelt att förklara och använda sig av Checkels antagande om att under förhållanden av hög internationell osäkerhet eller utrikespolitiska kriser, söker beslutsfattare efter information och är mer mottagliga för nya idéer. Men det

⁸⁸ Nye, Jr., Joseph S. 2004. *Soft Power*, The means to success in world politics. Public affairs, Perseus books group. United States of America. Sid. 142-147

⁸⁹ <http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2005/state.html>

⁹⁰ <http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2005/defense.html>

är ett allt för osäkert antagande och det krävs djupare inblick inom institutionerna för att finna kärnan till idéns uppfångande. Cynthia A. Roberts kritik av Checkel varför det skulle ske och inte motsatsen som andra forskare argumenterar för, gör att Checkels antagande är svår att se som orsaken utan en större diskurskänedom.

5.4.1 Brittisk idéuppfattning

"Here in Britain, it has often been said that in foreign policy we 'punch above our weight'. I believe that we still do. But the boxing metaphor can be slightly misleading. Today diplomacy is more than ever about 'soft power'" (förra utrikesminister Jack Straw 26 april, 2006).

Soft power som tillvägagångssätt i den brittiska utrikespolitiken, har likheter med en idé vars förekomst kan definieras som medlare och vägkartor i det här sammanhanget. Där idéer som medlare, har förmågan att mildra koordinationsproblem vid avsaknaden av en unik jämviktslösning. Straw talar om en asymmetri där den brittiska utrikespolitiken opererar på en högre nivå än vad som eventuellt är möjligt. Diplomati kan vara en balanserande åtgärd där mindre (kostsamma, materiella) medel i form av soft power resurser bidrar till att uppnå de önskade resultaten.

Soft power har även uttryckts i EU- diskursen där Jack Straw talar vidare om att; *"'Soft power' in foreign policy has been defined as making others want what we want. The European Union's enlargement is one of the most striking and powerful examples of our soft power in action"*. (6 juli, 2005) Soft power uttrycks som en möjlighet till att sprida EU:s värderingar. Och vad som kan uttydas av Straws tal så är utvidgningen ett erkännande på att soft power utövningen är lyckad. I samma tal uttrycker även Straw att tanken med EU-medlemskapet utmynnar i reformer och stabilitet i Turkiet och på Balkan. Uttalandet av Straw stämmer bra överens med ett användande av idén som en vägkarta. Tillvägagångssättet påvisar samtidigt att soft power konceptet inte helt överensstämmer med premisserna för att endast vara lik en världsåskådning. Konceptet har mer fångats upp som en idé som även utgörs av principiella uppfattningar som syftar till att flytta fokus mellan moraliska, materiella och makt intressen. Principiella uppfattningar medlar mellan världsåskådningar och

speciella politiska beslut. Där soft power och EU är idealet (världsåskådningen) och utvidgningen föregås av politiska beslut som definitivt flyttar fokus mellan intressen. Att Turkiet och balkanstaterna söker sig till EU kan bidra till mindre instabilitet i regionerna i EU:s närområde. Eftersom Storbritannien är en stor aktör i EU, är det sannolikt att soft power är en linje som förordas i sammanhanget. Både för internationella relationer bedrivna av den egna regeringen och inom EU.

5.4.2 En idé för konsensuskapande?

Jack Straw talar om soft power som utövandet av diplomati. I ett bearbetat papper från det brittiska rådet om offentlig diplomati från 2005 konstaterades det att; *"Irakkriget har medfört fundamentala förändringar, i synnerhet erkännandet av betydelsen av soft power"* (10 februari, 2005). I Straws tal (26 april, 2006) betonar han att Storbritannien ska hjälpa till att bygga upp och förstärka de multilaterala systemen så de kan reagera på globala hot. De hoten kan spåras till kärnvapenspridning, terrorism, klimatförändringar och finansiell instabilitet. Strategin gör samtidigt att Storbritanniens möjligheter att föra fram allmänna värderingar, demokratiskt ansvarsutkrävande, rättsordning, rena regeringar och respekt för mänskliga rättigheter.

Men paradoxen i strategin menar Straw är att; desto mer de (Storbritannien) tror på värdet av ett funktionellt multilateralt system och på ett internationellt system baserat på allmänna värderingar, desto nödvändigare är det att inte försöka ålägga dessa värderingar unilateral på andra. Där går det att dra paralleller till brittiska rådets rekommendationer om värdet av soft power (offentlig diplomati) och Jack Straws boxningsliknelse som syftar på att gå ifrån ett unilateralt (möjligtvis bipolärt) tänkande till ett mer multilateralt. Uttrycken påvisar en möjlig kamp om det symboliska användandet av idén beroende på att legitimeringen av den existerande policyn kanske inte är den mest fördelaktiga, men ändå en nödvändighet för att den politiska situationen kräver det. *"[...]the interests of all of us in this room are best served by working together to help the Iraqi people to embed democratic institutions, to deal with instability and violence and to become thriving members of the international community"*. (Jack Straw, 26 april, 2006).

I ett tal av nuvarande utrikesministern Margaret Beckett om energisäkerhet och klimatsäkerhet beskriver hon vidden av samarbete. Hon anser att det största säkerhetshotet mot jordens befolkning, inte kan bemötas med vapen eller stridsvagnar. Hotet kan bara upplösas genom investeringar i de uppkommande soft power teknikerna, skapandet av tillförlitlighet och möjligheter som leder till mindre kolbaserade ekonomier. (24 oktober, 2006). Vidare i samma tal säger Beckett att politik och diplomati måste fungera för att bemästra hoten, en gemensam framtida investering krävs för att inte de mest grundläggande behoven i det globala samhället skall rasera. Det är förövrigt ord som Beckett reciterar av John Ashton, det brittiska utrikesministeriets speciella sändebud i klimatförändringar och gästprofessor vid Imperial College i London. I en ganska kritisk beskrivning mot hard powers förmåga att stoppa klimathot i artikelserien ”*The Green Room*” i BBC nätupplaga uttrycker han de orden utefter egna åsikter.⁹¹ Hans åsikter är även inkluderade i utrikesdepartementets rapport om hållbar utveckling 2005.⁹² Både Becketts och Straws tal pekar på att de uttrycker idékonceptet främst genom ett konceptuellt användande. Alltså att de uttalar sig om soft power för generellt upplysande vars resultat skall influera till indirekta handlingar. I dessa fall till att skapa multilateralt samarbete genom dialog och diplomati som skall generera lösningar för global säkerhet. Ett instrumentellt användande är osannolikt eftersom Storbritannien bedriver militära aktioner och är innehavare av kärnvapen.

Det symboliska användandet är av allt att döma inte heller så närvarande. Det syftade till att bevara och legitimera förbestämda positioner, men jämfört med USA så talas det inte lika mycket om vidden av hard power. Av det brittiska rådets papper går det att utläsa en viss skepsis mot den ”hard power” som bedrivs i Irak. Nyes matris (se, sid. 17) där beteendespektrumet vid soft power är agendasettning, attraktion och anammande av resurser som värderingar, kultur och policy är vad som förordas mer. Dels i internationella relationer som berör politiskt agerande i klimat- och säkerhetsfrågor, och dels för att decentralisera

⁹¹ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/5323512.stm>

⁹² Strategic Assessment: Foreign & Commonwealth Office Sustainable Development Strategy 2005 (oktober, 2006)

makten på ett globalt plan. När det kommer till EU-frågor relateras soft power till utvidgningen där politisk och ekonomisk utveckling är de centrala punkterna. ”Det är i allas intressen att de nya medlemsstaterna och kandidaterna kommer närmare, blir starkare, rikare och mer pålitliga allierade”. (Tal, Margaret Beckett, House of Commons, Pre-European Council Statement, 6 december, 2006).

Soft power i den brittiska utrikespolitiken uttalas som en idé som kan verka för lösningar för att motarbeta problem som uppstår vid kollektivt agerande. Alltså de soft power resurser och Storbritanniens syn på idén verkar för att skapa konsensus för situationer som kräver ett brett samarbete. Goldstein och Keohane skriver vidare vid beskrivningen av idéer som medlare, att när politiska aktörer måste välja mellan beslut som skall representera alla individers preferenser i ett samhälle, och när det inte finns något objektiva kriterium att välja sitt beslut på, så fokuserar idéer på förväntningar och strategier.

Som uppvisat från de brittiska uttalanden om utrikespolitik så verkar strategiskapandet vara centralt för att förmå andra stater att efterlikna de ideal som eftersträvades. De politiska aktörerna kan ha insett att det inte går att skapa beslut som representerar alla individers preferenser i samhället. Jack Straw beskrev det genom sin paradox att det inte är möjligt att sprida önskan om allmänna värderingar unilateralt. Margaret Beckett ville få tillstånd gemensamma investeringar för framtiden. Vad besluten är baserade på är beroende av de institutionella kontexterna som inte är möjliga att finna för den här studien, men Goldstein och Keohane har normativa uppfattningar som skäl för att fatta beslut. Soft power bygger dels på normativa uppfattningar där attraktionskraften styr ageranden.

5.4.3 Stabilisering och återhållsamhet

Historiker Nail Ferguson menar att ”riktig makt” är beroende av trovärdighet och legitimitet (Foreign Policy ”Think again”: Power January/February 2003), Nye instämmer och talar om att det är vad soft power handlar om. Många missuppfattar resurserna som genererar soft power med konceptet i sig självt. Nämligen att konceptet är mjukt och inte alls ger den önskade effekten. Men Nye

menar att skillnaden ligger just i trovärdigheten och legitimiteten som bl.a. beror på de politiska värderingar en stat innehar som demokrati och mänskliga rättigheter (när de väl lever upp till dem).⁹³ Förra utrikesministern Jack Straws tal (26 april, 2006) är inkluderat i utrikesdepartementets årliga rapport (2006) under rubriken "*Building international consensus*" och det är på den nivån soft power verkar uttalas i sammanhanget. Straw talar om konsensus, Beckett om samarbete och det brittiska rådet hade Irakkriget som referens för att premiera vikten av soft power.

Möjliga slutsatser som kan dras är att Storbritannien söker förtroende hos den internationella gemenskapen genom att ange en mjukare ton i förhållande till den hårda som bedrivs i Irak. Genom uttrycka idén för medling kan en strategi växa fram. Dels för att minimera problem som Storbritannien kan ha med en utrikespolitisk policy som kan verka hycklande, arrogant eller likgiltig inför de aktörer de vill nå. Det intressanta är ordvalen och den brittiska uppfattningen om soft power. Att söka konsensus och samarbete samt att de förknippar den så starkt med diplomati, alltså överläggningar med andra stater och inte premiera den unika egna förmågan att skapa attraktion. Det kan verka som att de inte har attraktionskraft nog att på egen hand få igenom en mjukare policy. Men det är mer troligt att de även menar *public diplomacy* och det är viktigt att påpeka att Storbritannien är en av de största nationerna att skapa attraktion. Genom att de bl.a. är det land som attraherar flest asylsökare och spenderar tillsammans med Frankrike mer på offentlig diplomati än USA.⁹⁴ Dessutom är språkets spridning av stor betydelse. Det konceptuella användande är ständigt närvarande och det principiella närmandet kan hjälpa till med strategiskapandet för att nå konsensus. En utrikespolitik som främjar fred samt nätverkandet och att samarbetet med andra stater kan ge en högre attraktionskraft. De goda omdömena om EU förstärker den bilden. Det pågående Irakkriget har skapat splittringar och förtroendet för Storbritanniens policy har varit ifrågasatt både nationellt och

⁹³ Nye, Jr., Joseph S (Maj, 2003), *Foreign Policy*, (no. 136): 74-75

⁹⁴ Ilgen, Thomas L (red). 2006. *Hard power, soft power and the future of transatlantic relations*. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England. Sid. 31

internationellt (Gordon & Shapiro, 2004). För premierandet av en alternativt mjukare linje för att återfå goda relationer kan konceptet mycket väl användas som medlare i det avseendet. Även om Garret och Weingast syn är att det är fel att hävda att institutioner kommer att hjälpa till att fastställa regler, då samhället inte kommer överens om dem.⁹⁵ Kan EU och deras förmåga att skapa relationer utan militära medel vara en plattform för att förbättra anseendet. Anna Michaski skriver att EU är en civil soft power institution, den första i sitt slag och definitivt den främsta internationella aktören som inte är en stat i traditionell mening.⁹⁶

Soft power som idé för brittisk utrikespolitik och den politiska processen verkar även uttryckas som ett komplement till ”hard power”. Nye menar dock att hard och soft power kan minimera varandra. Det kan förklara varför soft power inte förknippas i större utsträckning med den egna attraktionskraften. För att inte misskreditera den hard power som innehas är det möjligt att föra en dialog bortom Nyes intentioner med ”attractive power” konceptet. För det brittiska närmandet till konceptet är idén som enbart en världsåskådning inte särskilt tillfredsställande. Principiella idéer gör det möjligt att agera bestämt trots kausal osäkerhet.⁹⁷ Och det stämmer mer överens med den brittiska utrikespolitiken eftersom förhållandet mellan hard och soft power kan präglas av just kausal osäkerhet. Den brittiska synen på soft power kan bidra till nya sociala visioner, policyförändringar och nya synsätt på intressen. Det sker då existerande idéer misskrediteras. Soft power i Nyes synsätt misskrediterar hard power, och genom att använda idén som medlare och vägkarta kan en större legitim plattform skapas för den dualistiskt förda politiken.

⁹⁵ Garret, Geoffrey and Weingast, Garry April 1991. “*National Autonomy, European Law, and then Internal Market: Norms, Institutions, and European Integration*”. Sid. 18

⁹⁶ Anna, Michalskis kapitel: The EU as Soft Power: the Force of Persuasion, i *The new Public Diplomacy, Soft Power in International Relations*, Melissen, Jan (red.) 2005, Palgrave MacMillian, Sid. 124

⁹⁷ Goldstein Judith and Keohane O. Robert (red) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA. Sid. 16

5.5 Idémakt i svensk utrikespolitik

För perioden 1997-2005 har soft power eller mjuk makt inte nämnts. Det är endast under året 2006 någon omnämning av soft power konceptet görs (4st, se bilaga 1). Det har skett en förändring i den politiska strukturen hos Sverige beroende på riksdagsvalet 2006 med en ny borgerlig regering. Omnämmandet av soft power för Sverige under hela undersökningsperioden började då det inrättades en post för en EU-minister i Fredrik Reinfeldts regering. Som det kommer att framgå av analysen av Sverige är det endast när regeringen talar om EU som konceptets nämns. Vid regeringsskiften och institutionella förändringar kan en ny idé fångas upp, för Sverige verkar det mer troligt eftersom konceptet omnämns relativt ofta med tanke på den korta period den nya regeringen suttit. Och dels för att för regeringen Persson finns det inget omnämmande alls. En intressant notering i det Svenska materialet är att det endast är EU-ministern Cecilia Malmström som har uttalat sig. Hon disputerade i statsvetenskap vid Göteborgs Universitet 1998 och kan därför ha en större kännedom om konceptet på ett personligt plan och därmed ha introducerat det i anföranden för den nya svenska regeringen.

5.5.1 Svensk idéuppfattning

Vad som är påtagligt gällande det svenska utrikespolitiska närmandet till konceptet är att det endast fångats upp och uttrycks då EU står i fokus på agendan. Idén om soft power verkar i mångt och mycket som vägkarta för den svenska utrikespolitiken då beslutsfattarna (de svenska) kan använda sig av EU för att tillgodose den svenska regeringens intressen. Det stämmer bra överens med Checkels antagande om att en idé kan skapa en handlingsplan för tolkandet av internationell politik och skapandet av preferenser. Samt verka som instrument för att framföra statens intressens. EU-ministern och statsvetarekollegan Cecilia Malmström framhäver i ett anförande att:

”Den Europeiska unionen är grunden för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik[...]. EU har ju med Mark Leonards ord ett unikt medel i form av Soft power eller transformative power. Denna "power" blir sällan så tydlig och har sällan varit så framgångsrik som när det kommer till utvidgningspolitiken. Länderna ser medlemskap i den europeiska gemenskapen som något att eftersträva och är därmed beredda att genomdriva reformer som syftar till ökad

stabilitet, demokrati, mänskliga rättigheter, en fungerande rättstat och marknadsekonom.”(18 oktober 2006).

Mark Leonard menar att europeisk transformativ power syftar till att Europa inte förändrar ett land genom hot om invasion, det största hotet är istället att man bryter kontakten.⁹⁸ Soft power konceptet kan ha fångats upp som en idé som kan bestämma vad som är rätt eller fel och bidra med sociala visioner, för svensk utrikespolitik. Under säkerhetspolitiska intressen är idén en av de medel som kan verka för stabilitet. I likhet med Storbritannien så avviker Sverige från synen om idén som endast en världsåskådning. Istället är det återigen den principiella idéns principer som stämmer mer överens. Omständigheter kring EU och dess marknader (rörlighet, arbete, varor, tjänster) är vital för att tillgodose de egna intressena. En principiell idé hjälper till att flytta fokus på intressen som EU:s marknader utgör.

5.5.2 En idé förbihållen EU?

”I debatten om EU:s så kallade absorptions- eller integrationsförmåga, är det viktigt att detta inte ställs upp som ett försvårande kriterium för länder i vårt grannskap som genomgår svåra reformprocesser och där ett framtida EU-medlemskap är en viktig komponent i detta arbete. EU:s unika "soft power", dvs. förmåga att påverka den politiska och ekonomiska utvecklingen i ett land genom att erbjuda medlemskap eller partnerskap, skall vi vara stolta över och utveckla” (Cecilia Malmström, Uppsala 4 december 2006).

Den svenska regeringen talar inte om att producera egen soft power utan det är genom EU-samarbete som begreppet yttras. EU har ekonomiska och politiska värderingar som attraherar. Cecilia Malmström talar om framtida EU-medlemskap, alltså utvidgning av unionen. Det tenderar också att ministern framhäver EU som ett föregångsexempel av soft power. Hon talar om EU som en unik soft power producent när det gäller politisk och ekonomisk utveckling. En maktkonstruktion som inte enbart kan verka inåt utan också för internationella relationer utanför EU-området.

⁹⁸ Leonard, Mark 2005, 'Europe's Transformative Power'. *EuroFuture*, Summer 2005, June/July/August, pp. 110–111

Sverige verkar ha inställningen att idéns syfte är till för att guida beteenden under små förutsättningar, genom att fastställa kausala mönster eller bidra med övertygande etiska eller moraliska incitament för agerande. Det kausala mönstret kan mycket väl vara effekterna av demokratisk utveckling. En återgång till idén om den demokratiska freden. Sverige skulle enligt det synsättet gynnas genom att stater nära EU-området attraheras av EU och indirekt Sveriges soft power. Genom att utomstående stater agerar på de etiska och moraliska principerna EU stakar ut och accepterar. Checkels två kausala variabler som han beaktar är idéer och politiska institutioner är väsentliga i sammanhanget. Enligt Checkel ska idéer ses som breda begrepp och grundläggande uppfattningar, som kan spela en central roll, för att organisera politik och skapandet av offentlig politik.⁹⁹ Den svenska policyn till att organisera utrikespolitiken kring EU kan ses som ett åtagande till soft power idén och ett brett institutionellt erkännande av EU som organ. Återigen går det att gå emot Garret och Weingast uppfattning om att det är fel att hävda att institutioner kommer att hjälpa till att fastställa regler, då samhället (individuella stater) inte kommer överens om dem.¹⁰⁰ Men som Cecilia Malmström uttrycker, att: *“The EU has great opportunities to act as a 'soft power'. The EU is the world's biggest trading block, it is the world's largest donor of development aid and the leading region in implementing global environmental goals. The prospect of EU-membership has served as a important carrot in transforming countries from communist rule into modern democracies and functioning market economies in most parts of Europe. This shows our tremendous possibilities to spread these norms and values, acting as a 'soft power' on the global scene”*(16 november, 2006). Så är den svenska hållningen gentemot EU-institutionen obeveklig i det avseendet och är en grogrund för de regler och institutionella förbättringar som kan tänkas eftersträva.

⁹⁹ Checkel, Jeffrey T. 1997. *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War*. Yale University. Sid. 5

¹⁰⁰ Garret Geoffrey and Weingast Garry April 1991. *“National Autonomy, European Law, and then Internal Market: Norms, Institutions, and European Integration”*. Sid. 18

5.5.3 EU, idealplattformen för internationella relationer

Eftersom soft power inte uttrycks explicit som ett koncept gällande enbart den svenska utrikespolitiken är en passande fråga, om varför Sverige valt att uttrycka idékonceptet i relation till EU? Flera alternativa förklaringar kan ges. Vägkartan som principiell idé flyttar fokuset mellan intressen och attraktionen är väsentlig för att uppnå mål som berör materiella, moraliska och maktintressen.

När Cecilia Malmström uttrycker konceptet är det i relation till EU i allmänhet och EU-utvidgningen i synnerhet. [...] *"This shows our tremendous possibilities to spread these norms and values, acting as a 'soft power' on the global scene. The most important aspect in this context is of course the EU enlargement. Enlargement has been a true success story [...] The union now has a moral obligation to keep its promises and to keep the door open for further enlargement"*. (16 november, 2006). EU har alltså stor attraktionskraft och det är mer troligt att Sverige använder sig av EU för att sprida sina och EU:s värderingar till tredje land. Och är dels för att det är en legitim kanal till att få stater att attraheras till den policy som drivs. Förra utrikesministern och nuvarande FN-sändebudet i Darfur Jan Eliasson menar även att EU har en stor attraktionskraft och det var till stor del den som fick Makedonien att inte gå till krig 2001. Argumentationen var tydlig, vid krig kunde de makedonska politikerna sluta drömma om ett framtida EU-medlemskap.¹⁰¹ Soft power idén kan spåras till att även möjligtvis användas för ett konceptuellt och symboliskt användande. Det konceptuella refererar till användandet för ett generellt upplysande till stater utanför unionen, som påverkar handlingar. Samt det symboliska användande syftade till att legitimera och bevara EU:s förbestämda positioner. Utrikesministern Carl Bildt befäster den bilden genom sitt anförande i utrikesdeklarationen (19 februari, 2007) att: *"[...]det en avgörande uppgift för Sverige att bidra till ett ännu starkare europeiskt samarbete som gör unionen till den kraft i fredens, frihetens och försoningens tjänst som världen får ett allt mer tydligt behov av"* [...] *"Därför vill vi att Sverige ska tillhöra kärnan i det*

¹⁰¹<http://www.palmecenter.se/Temaomraden/Fredochkonfliktlosning/Dialogochkonfliktlosning/Artiklar/070402Eliasson.aspx>

*europiska samarbetet. Det är därför som samarbetet inom den Europeiska Unionen intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik”.*¹⁰²

Men trots att EU har en stor attraktionskraft kan en delförklaring ligga i det manöverutrymme en stat som Sverige har när det gäller att hävda sig i internationella relationer. David Vital (1971) talade om en global klasstruktur som berövar små staters möjlighet att använda våld på ett sätt som större stater kunnat. Det är en bred överenskommelse om att mindre stater söker sig till multilaterala organisationer och allianser för att säkerhetsställa säkerheten, och uppnå politiska mål. Mindre stater söker också begränsade politiska mål och engagerar sig i relativt mindre antal aktiviteter. Peter Katzenstein (1985) talar dock om att mindre europeiska stater, många med svaga militära medel, presterade bättre än de större grannarna i politisk flexibilitet och kreativitet beroende på stabila institutioner. Marshall Singer (1972) argumenterar för att små stater kan inneha ”attractive power” även om de saknade ”coercive (tvingande) power”. Sasha Baillie (1998) fyller i och argumenterar för att en liten stats influens och beteende varierar och är beroende av tre faktorer: ett lands speciella historiska kontext, dess beslutsprocess och det institutionella systemet det verkar inom. För Sverige är EU en institution en plattform där dess attraktiva kraft kan få genomslag med ett konceptuellt användande av idén. För en större genomslagskraft och möjligheten att vara mer attraktiv krävs det fokusering på rätt områden. För att nyttja sin ställning optimalt har forskarna Bengt Sundelius och Lars- Göran Stenbom försökt att förändra den svenska synen på hur Sverige bör agera policyprocesser. Från att gå ifrån synen på Sverige som en småstat vars röststyrka är svagare, till att fokusera på hur goda idéer kan bryta dödlägen. Fokus ligger mer på att försöka övertyga, än att övertala, kompromissa och fatta beslut vid överläggningar.¹⁰³ Carl Bildt verkar ha influerats en del av Sundelius och Stenbom. I utrikesdeklarationen gjorde han det också tydligt, att Sverige är ett land med begränsade resurser, och måste därför bli bättre på att prioritera och fokusera. Samt att landets framtida säkerhet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder. En till förklaring som kan ha att göra med varför idén enbart verkar uttryckas i tal om EU i svensk utrikespolitik,

¹⁰² <http://www.regeringen.se/sb/d/3216/a/58247>

¹⁰³ Eriksson, Johan & Sundelius Bengt (2005) “Molding minds that for policy: How to make research useful”, *International studies perspectives* 6, Sid. 51-71, Finns även i Utrikespolitiska Institutet, *International Studies* nr1, våren 2007

och i formella sammanhang före och efter regeringsskiftet 2006. Är att samhällsvetenskaplig forskning kan ha en vekare och mer fragmenterad position i länder med korporativa system som Sverige (Wilensky, 1997). Forskning används ofta mer till planering och implementering av policys.

6 Idémakt ur ett komparativt perspektiv

6.1 En idé för strategi och säkerhet

USA och Storbritannien har liknande närmande till soft power eftersom de är innehavare av vidsträckta hard power resurser och hävdar att de unilateralt och multilateralt kan producera soft power. Till skillnad från Sverige som helt riktat in sig på att förmedla konceptet genom EU och dess multilaterala konstruktion. Sverige är en integrerad part i EU som verkar för stabilitet och säkerhet. Medan de två andra staterna har egna medel för att säkerhetsställa den egna säkerheten. Konceptet fungerar även som en balanserande kraft och som medlare för den förda politiken för de två. För Sverige däremot stämmer konceptets användande mer överrens som en vägkarta som guidar beteende för att bidra till ageranden baserade på etiska och moraliska principer som EU producerar. Staternas olika positioner som internationella aktörer gör att de förhåller sig till och uttrycker soft power på olika sätt. Förmågan att skapa attraktion vilar dels på den kommunikation som förmedlas genom offentlig diplomati.

6.2 Olika konceptuella närmanden

Den förre tyske utrikes- och vise kansler Joschka Fischer (januari, 2005) har beskrivit att i början av det 21a århundradet är transatlantiska relationer baserad på två ojämna partners. USA är den enda globala makten, den äldsta och samtidigt en stor demokrati. USA är globalt närvarande i nästan alla sfärer av soft- och hard power.¹⁰⁴ Ur det perspektivet är det inte svårt att se att USA är den dominerande parten. Sverige till skillnad från USA och Storbritannien har inte soft power idén som en egenskap förbehållet landet. Idén är mer till för att guida beteenden och ge uttryck för EU. Det handlar om resurser och där är Sverige en liten aktör som intar en position i koalition för att bidra indirekt med sin policy. USA och Storbritannien har gemensamt att de på ett mer direkt vis använder och uttrycker idén för medling för att nå ut med en mjukare framtoning som påvisar att det finns en annan policy än den hårda. De skiljer sig dock genom att den förra

¹⁰⁴ <http://www.europeanresearchforum.com/newspapers/TransatlanticRelations.pdf>

uttrycker ett större symboliskt användande medan den senare intar ett mer konceptuellt användande.

6.3 Symboliskt och konceptuellt användande

Nye hävdade att politiska ledare länge haft förståelse för makten som kommer från attraktion. *”Om jag kan få dig att vilja göra det jag vill, behöver jag inte använda militära eller ekonomiska medel för att få dig att göra det”*. Samtliga länder har likheten att de har politiska agendor de söker stöd och förståelse för. Skillnaderna dock är att USA och Storbritannien har överväldigande hard power resurser som hjälper till att dominera de internationella relationerna. Men för Storbritannien och USA gäller att uttrycka sig väl för att skapa legitima plattformar för sin förda politik. Invasionen har inte setts med blida ögon och i synnerhet har den brittiska inställningen varit att söka konsensus för att bättra på trovärdigheten. USA genom Condoleezza Rice konstaterande att; *“United States is at its best in the world when it is able to combine power and principle, values and compassion”* (11 mars, 2006). Alltså en mix mellan hårt (makten) och mjukt, genom värderingar och medkänsla. Storbritannien och Sverige har differentierat sig från USA och uttalar sig om soft power mer för att premier multilaterala relationer globalt och genom EU. Det ligger i att de uppvisar idén som mer principiell. Häri ligger den stora skillnaderna, USA uttalar sig själva som stora soft power producenter medan de andra intar en mer passivare roll. Idén stämmer också mer överens som världsåskådning i relation med den amerikanska idéuppfattningen. De (USA) använder sig i större utsträckning av det symboliska användandet genom att på ett mer direkt och självständigt sätt, välja att söka och driva en aktiv soft power policy. Demokratiutveckling och att verka för individuell frigörelse är några områden (Rice, 15 mars, 2006). Ett symboliskt användande av soft power bör dock inte överskattas då det kanaliseras genom tal, utlägg kan verka mer förskönande än vad verkligheten är. Att skapa en bild genom tal av ett sammanhang är inte detsamma som att legitimera en position.

6.4 En idé med amerikanska preferenser och ideal

Peter J Spiro menar att i ett första steg för att kartlägga maktrelationer mellan stater hjälper soft power tesen till att förstå den komplexa politiska dynamiken

som omgärdar den amerikanska invasionen och ockupationen av Irak. Invasionen har underminerat amerikansk trovärdighet i Europa och på andra ställen. Den förlorade trovärdigheten kan få konsekvenser för framställningen av amerikanska intressen. Soft power används enligt Spiro till att balansera eller förhindra framställningen av amerikansk hard power. Spiro har i sin reflexion av Nyes "*The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*", gjort iakttagelsen att Nye definierar soft power som "våra värderingar" (läs amerikanska värderingar). Formuleringen antar ett sammanhängande eller ett utmärkande samhälle, där universalitet av ett lands kultur förstärker dess makt.¹⁰⁵

En rimlig förklaring i sammanhanget är att soft power är en spegelbild av *american power*. Soft power är en idé som enligt idékraftsteorin kan definieras som en världsåskådning, och USA stämmer väl in på deras variabler på världsåskådningarna eller de universella begreppen eftersom de är omgärdade av de symboliska uppfattningar en kultur har. USA via uttalanden har förmågan att påverkar tankegången och den diskurs de verkar inom. Genom att uppge sig att vara en stor soft power producent i internationella relationer. Till skillnad från Storbritannien och Sverige som avviker från soft power konceptet och dessutom förflyttar idén från Goldstein och Keohanes världsåskådning till att innehålla även principiella uppfattningar. Sverige avviker också genom att de inte kan ha en tvådelad maktutövning i bristen på hard power. Storbritannien avviker beroende på att skapandet av attractive power på egen hand verkar ha negativ effekt och då förordas mer globalt samarbete. De två länderna talar varmt om EU och dess förmåga att attrahera stater till den växande institutionen, det är EU:s soft power, en multilateral sammanslutning och en tilltagande makt till USA och andra stora stater. Att USA förknippas så väl med diskussioner om soft power beror sannolikt på att konceptet har existerat i landet och i amerikansk politik, längre än de andra två staterna. USA har även en utsträckt lobbyverksamhetskultur som tillåter en större spridning av idéer (Risse-Kappen, 1994:187). Dock skall dess betydelse inte överskattas då decentraliserade system inte tillåter idéer någon långlivad inverkan på policys (Risse-Kappen, 1994, Checkel, 1997).

¹⁰⁵ Spiro, J. Peter (oct. 2003) *The American Journal of International Law*. vol. 97, (no. 4): 1024-1028

Det konceptuella användandet av idén som alla stater kan anses använda sig av skapar ett vidgat perspektiv på soft power konceptet beroende på att fokus kan flyttas från en enskild stat till en sammanslutning. Visserligen är det attraktionskraften som skall vara den styrande. Dock som togs upp tidigare i diskussionsavsnittet om soft power, framgicks det att attraktion inte nödvändigtvis producerar speciellt mycket makt över de beslut en stats policy har. Beundran av värderingar behöver inte betyda att andra kopierar och implementerar dem fullt ut. En stats ideal kan vara idealt för dem självt men inte lika önskvärt hos andra stater även om det finns en attraktion.¹⁰⁶ Idén verkar inte lika bra vid ett instrumentell användande eftersom det skulle innebära en maktförändring där hard power inte kan ingå. Därför uttrycks det olika av staterna, idén kan inte heller användas som ett universellt begrepp eller användas direkt i sin helhet, utan istället uttrycks främst som en motsats och alternativ till hard power.

¹⁰⁶ Ilgen, Thomas L (red). 2006. Hard power, soft power and the future of transatlantic relations. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England. Sid. 28

7 Slutsats och avslutande diskussion

För spridningen av idéer är utformningen av den politiska strukturen viktig för dess möjlighet att kunna påverka beslutsfattare (Risse-Kappen, 1994:187). En förutsättning är om det finns policy entreprenörer som kan sprida idéerna på rätt ställe vid rätt tid (Kingdon, 1995). Weiss argumenterar för att beslutsfattare kan reagera negativt till fundamentala förändringar på kunskapen som speciell policy är byggda på. Inte beroende på prestige utan för att forskare uppfattas ha fel (Weiss, 1980:251). Soft powers betydelse för det utrikespolitiskt handlande verkar ha en marginell betydelse för samtliga stater. För USA och Storbritannien är ett instrumentalt användande av idén otänkbart eftersom de skulle få ge upp sin hard power. Som medlare kan idén skapa beslut baserade på bl.a. normativa, etiska, religiösa uppfattningar. Därför uttrycks det också för konceptuellt och för symboliskt användande. Som Robert Jarvis påpekade är korrelationen mellan idén och beteendet oklart. I det här fallet är det för enkelt att ”*after de facto*” påpeka ett beteende eller en policy och hänvisa det till Nye och soft power. Konceptet uttrycks i tal och skrift men det verkar som en idé som redan motsvarar staters policy. Diplomati, samarbete, demokratisk utveckling och organisatorisk ordning, policys som är äldre än konceptet. För utrikespolitiken har idén en symbolisk betydelse men formuleras annorlunda beroende på den kontext idén utgör eller befinner sig i. Relationen mellan idé och beslutsfattande är inte skarp. Mycket tyder på att nyttan av idén för de stater undersökningen behandlar, och som Baldwin (2002) påpekar, är uttrycka begreppet till att definierbart utmärka motsatsen, hard power.

Soft power skall handla om attractive power och det är svårt att se regeringarna skapa den här attraktionen och Nye (2004:17) medger själv att det är det civila samhället som är den största soft power producenten. Det är även svårt att se konceptet ur ett globalt maktperspektiv eftersom maktfördelningen inte blir klart definierbar. USA:s utrikesminister Condoleezza Rice talade dock om en maktbalans hos makten i sig själv, men soft power blir klart marginaliserad av hard power och därmed en ganska obetydlig maktfaktor i sig själv. Så länge det ställs kontrast med dess motparts preferenser. USA:s budgetfördelning ger en

klarare bild av vad som prioriteras, där den hårda makten har ett överlägset försprång. Att uttrycka en idé leder inte omedelbart till en policyförändring. Det är också tydligt att soft power är en idé som utgör en del av Steven Lukes tredimensionella syn på makt där begreppet gör att maktutövningen intar en mer passiv hållning, eftersom det är motpartens uppfattning som styr utgången. En aktör kan utöva makt genom att influera, forma eller fastställa motpartens vilja. Konceptet är alltså inte unik, det är termen som är relativt ny. Eftersom inga aktiva beslut behöver fattas så är idéns roll och inverkan på beslutsfattare oklar. Idén kan ses som något som inte behövs ta i beaktning, beroende på att den möjligtvis inte kommer att få någon direkt inverkan på utgången. Visserligen kan idén verka mycket väl för ett konceptuellt användande där konceptet används för generellt upplysande och då på ett indirekt vis.

Relationen mellan skapare och beslutsfattare är föremål för en vidare diskussion då den inte är speciellt påtaglig när varje stat definierar sina egna variabler för konceptet. Det existerar inte en klar positionsbestämd interaktion där kunskapen flödar i en riktning. Istället fungerar riktningen hos skapare och beslutsfattare mer som en dialog, där skapare och beslutsfattare uppenbart använder sig av varandra för att nå ut med sina ståndpunkter. Idéer uppstår inte heller oberoende inom forskning men idéer blir utformade inom politiken. Och det finns en liten tendens dock till en mer intimare relation mellan forskare och praktiker då en högt uppsatt tjänsteman och minister med forskarbakgrunder fått yttra sig, Cecilia Malmström för Sverige och John Ashton för Storbritannien. Det går att hävda att både Nye och staternas utrikespolitiska hållning har idén för ett konceptuellt användande. Eftersom Nye inte kommit på maktkonceptet (det tredimensionella) i sig självt använder han sig av begreppet för att klargöra och beskriva faktiska skeenden som behöver konkretiseras och teoretiseras. Staterna gör samma sak men har olika tolkningar på begreppet. Beroende på att konceptet till största del kan ses som en världsåskådning som är omgärdade av de symboliska uppfattningar en kultur har, och samtidigt påverkar tankegången och den diskurs de verkar inom är det ett koncept fritt för tolkning. Den förda policyn blir därefter. Det är en åskådning som är byggd på normativa antaganden alltså föreställningar som individer har och de skall enligt Goldstein och Keohane, hjälpa till att förklara politiska utfall. Soft power konceptet ger ingen vidare ny hjälp till att förklara politiska utfall. Den

hjälp till att transformera och konkretisera redan existerande begrepp. Det är ett begrepp som kan namnsätta historiska och samtida skeenden. Idén hade kunnat ges en mer betydande förklaringskraft om det fanns mer empirisk forskning kring begreppet och dess inverkan på policyutövningen. Som analysen visat existerar det inte en enighet kring synsättet på konceptet. Bristen på en samlad och mer klargörande innebörd ger en minskad förklaringskraft. Begreppets vaghet tillåter att det kan tolkas hur som helst och därför kan det leva vidare inom den politiska sfären, som ett ideologiskt gångbart begrepp trots en relativt analytisk svaghet.

Det existerar inte heller en större debatt kring begreppet ännu och nästan all soft power forskning kretsar kring den amerikanska och det är med den amerikanska politiken som soft power tar sitt verkliga uttryck. Nye har uppenbart haft USA som främsta referens till konceptets uppbyggnad, Spiro (2003) gör den iakttagelsen också. Storbritannien och Sverige avvek från konceptet där Sverige i synnerhet faller utanför ramen. Visserligen kan små stater inneha attractive power, men Sverige har tillsynes valt att formulera tankesättet för EU-institutionen. För Sverige och Storbritannien var deras syn på konceptet mer för vägledning och det expanderade idén från en världsåskådning till att även innefatta principiella uppfattningar. Att fokuset i konceptet ligger i stor omfattning på USA gör det svårt att göra anspråk på en universell teoretisering som Nye försöker sig på. Att etablera relationskoncept möjliggör analyser av sätt som möjligtvis idéer och koncept används i politiska diskurser. Men de kan användas på annorlunda vis än vad de var konstruerade att göra. För att förstå de speciella sätt som forskares idéer är använda och transformerade till interaktion i världen, är en konceptualisering av utrikespolitiska strategier som en plats av kunskapsproduktion ett alternativ. En vital del för utrikespolitiskt handlande är att kunna formulera nationens självbild, en förutsättning är att sätta upp policys som etablerar en relation som identifierar vad ”vi är” och ”vad vi inte är” (Campbell, 1992:73). Nyes något svaga operationalisering av begreppet har inte tagit någon vidare hänsyn till den faktorn, och det kräver en djupare förståelse för hur idén behandlas i de institutionerna de verkar inom och en större insikt om varför de fångas upp. Forskare måste även interagera med beslutsfattare för att deras kunskap skall tas till vara.

Webber (1991) menar att policyrelevant kunskap inte är effektiv om den enbart bevaras hos producenten. Den kunskapsutnyttjande litteraturen har samtidigt gjort det klart att beslutsfattare inte generellt sätt söker ny kunskap till att assistera dem till att förstå vartenda beslut de ska fatta. Policyrelevant kunskap måste därför vara uttryckt, kommunikativ, kanaliserad, förklarad eller i annat fall distribuerad till beslutsfattare, om det är till för att påverka politiska beslut (Webber 1991: 25). I det amerikanska fallet har forskaren och beslutsfattarna haft ett visst närmande till varandra men där forskaren även haft en tidigare aktiv roll inom den politiska sfären. Christopher Hill skriver att närmandet mellan forskare och praktiker kan skapa ett dilemma kring det akademiska oberoendet.¹⁰⁷ Henry Nau från George Washington University som hade varit involverad i både en demokratisk och republikansk administration skrev en bok *The Myth of American Decline* (1990) som ett svar på Paul Kennedys *The Rise and Fall of the Great Powers* (1987) (även Nye har svarat emot genom boken *Bound to lead, The changing nature of American power* 1990, som introducerade soft power konceptet) menade själv att hans akademiska kollegor kunde ha frågor om syftet med boken och regeringskollegorna ifrågasätta hans lojalitet.¹⁰⁸ Hill kallar det för det professionella problemet, då akademikers intellektuella oberoende utsätts för utmaningar. Beroende på uppfattningen om att de ständigt skall vara relevanta. Shaun Riordan skriver att även Nye behandlar soft power som en övning i att vinna slaget om idéer för att t.ex. förorda värderingar eller sälja demokrati genom offentlig diplomati.¹⁰⁹

Uppsatsens huvudsakliga syfte var att kunna få en förståelse om forskning om internationella relationer har någon praktisk betydelse. Av analysen framgår det att idén verkar existera i staternas utrikespolitiska agendor om än i marginalerna. Sen går det att diskutera generaliserbarheten hos resultatet eftersom materialet ger en underrepresentation för staternas förda politik i sin helhet. De variabler som utgör konceptet är sannolikt uttryckta i andra sammanhang utan att soft power

¹⁰⁷ Hill, Christopher & Beshoff Pamela (red.) 1994, *Two worlds of international relations, Academics, practitioners and the trade in ideas*, Routledge LSE Centenary Publication, London and New York, Sid. 5

¹⁰⁸ Ibid. Sid. 18

¹⁰⁹ Ilgen, Thomas L (red). 2006. *Hard power, soft power and the future of transatlantic relations*. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England, Sid. 188

explicit uttrycks. Undersökningen riktade dock in sig på dokumentation där konceptet fanns. Men faktum kvarstår, det finns en medvetenhet om Nyes forskning om internationella relationer som har fått fäste till viss del i de utrikespolitiska doktrinerna genom uttalandena. Det krävs dock en mer omfattande forskning kring själva begreppet för att få en djupare förståelse för dess betydelse inom internationella relationer. Jag tror att det är nödvändigt att gå ifrån maktens två ansikten och se på det ur ett ensamt perspektiv istället. Annars kommer hard power paradigmet styra och stater som Sverige kommer ständigt vara en avvikande part beroende på avsaknaden av hard power. Nye tar själv upp problematiken om att konceptet används inkorrekt bl.a. av politiska ledare, det endimensionella perspektivet skulle reducera en del av sammanblandningen. Det är genom informella kanaler som inkorrektheten uppstår och det är kärnan i konceptet, attraktionen, som är upphov till den. Dominique Moïsi har skrivit att USA har haft ett ohotat monopol på drömmarnas mjuka makt, Slobodan Milosevic hade inte enbart Nato att fightas emot, även hollywoodfilmer som skapade opinion för internversioner.¹¹⁰ Soft power har alltså en bred betydelse i den bemärkelsen att den existerar både formellt och informellt, men eftersom avgränsningen är oklar är det på sin rätt att beteckna att variablerna som konceptet utgörs av, är uppfattningar och ageranden som är allt annat än hard power.

Soft power konceptet har inte förknippats med en rationell syn på internationella relationer, snarare har det tolkats ha ett samband till det relativitetsanalytiska maktkonceptet. Även realister har identifierat sig med konceptet. Men Goldsteins och Keohanes rationalistiska idémaktkoncept är en god förklaringsmodell för att kunna påvisa idéer betydelse och utformning. Den hjälpte till att förstå att konceptet till stor del kan vara en världsåskådning och att idéer kan influera politik. Speciellt då den principiella eller kausala uppfattningen de inbegriper tillhandahåller vägkartor och medling, som ökar aktörers klarhet om mål- och medelrelationer. Dock saknades det som Alexander Wendt också är inne på en kompletterande hypotes för att se på *vilket sätt* idén har betydelse. Undersökningen gav delvis svar på det genom frågeställningarna när det stod klart

¹¹⁰ Moïsi, Dominique (Sum. 1999), *Foreign Policy*, (no. 115): 44-59

att USA och Storbritannien till synes uttryckte och använde sig av idén som en medlare för att balansera och legitimera sin maktutövning. Det gjordes främst genom ett symboliskt och konceptuellt användande. Till skillnad från Sverige där betydelse var något oklar men där idén kan ses som en vägkarta och för ett konceptuellt användande med syftet att samla, namnge och sprida EU:s policy. Soft power är ett slagkraftigt begrepp och kan därför lättare uttryckas i olika politiska sammanhang, eftersom det dessutom är vagt och fritt för tolkning. Forskning om internationella relationer kan få en praktisk betydelse under dessa premisser. Och som Foucault (1993) är inne på, för att en idé skall ha en möjlighet att påverka är det nödvändigt för idén att installera sig själv i någon utsträckning i systemet av förbindande idéer, i diskursen som redan existerar och bli en del av den. Konceptet uttrycks i redan väl utvecklade utrikespolitiska sammanhang, framför allt som en symbol (inte förväxla med symboliskt användande) som har ett större positivt symboliskt värde. Soft power är en symbol i sig själv och det förskjuter tanken om att konceptet är en nyskapande idé som ändrar policys.

Resultatet av studien indikerar att mer empirisk och teoretisk utveckling är nödvändigt för en högre forskningskvalitet. Ur en metodologisk synvinkel skulle en diskursanalys kunna ge en större inblick i de institutionella kontexterna för att se hur idén tas upp och behandlas inom dem. Utifrån resultaten kan en fallstudie för varje enskilt land göras istället, för en djupare analys av landets förhållningssätt till idén och dess effekt för det utrikespolitiska handlandet. Framför allt om USA där Nye var en viktig aktör inom politiken i bl.a. Pentagon. En kvalitativ fallstudie med en djupintervju av Nye och personal i nämnda institution skulle kunna ge en djupare inblick. Speciellt om relationen mellan skapare och beslutsfattare och konsekvenserna för idéns användande. Checkels teori anser jag bör utvecklas än mer för att kunna användas som ett teoretiskt ramverk. Hans antagande var för osäkert och det visade sig i studien att förklaringskraften hos den inte var god nog för en tillfredsställande analys. För ytterligare vidare forskning rekommenderar jag även en liknande jämförande studie där Mark Leonards idé om *transformative power* skulle kunna servera som empiriskt underlag, i jämförelse med Nyes soft power. Eftersom de är relativt lika men där soft power har amerikanska ideal och transformative power har ett europeisk.

Referenser

Tryckta källor

- Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj 1994. *Tolkning och Reflektion: Vetenskapsfilosofi och Kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund
- Amara, N. Ouimet, M. Landry, R. 2004. "New evidence on instrumental, conceptual and symbolic utilization of university research in government agencies", *Science communication*, 26(1)
- Baille, Sacha 1998. "A Theory of Small State Influence in the European Union." *Journal of International Relations and Development* 1A (Augusti): 195-219
- Beyer, J. 1997. "Research Utilization: Bridging the gap between communities", *Journal of Management Inquiry*, 6
- Bergström, Göran och Boréus Kristina (red) 2005. *Textens mening och makt*, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund
- Burchill, Scott, Devetak, Richard, Linklater, Andrew, Paterson, Matthew, Reus-Smith, Christian & True, Jacqui (red.) 2001. *Theories of International Relations*, andra upplagan, Palgrave
- Bull, H. 1977. *The Anarchial Society: A study of Order in World Politics*, London
- Campbell, D 1992. *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*, University of Minnesota Press, Minneapolis
- Carlsnaes, Walter, Risse Thomas, Simmons A. Beth (red) 2002. *Handbook of International Relations*. SAGE Publications. London
- Checkel, Jeffrey T. 1997. *Ideas and international political change: Soviet/Russian behavior and the end of the Cold War*. Yale University
- Cohen, M. D. & March, J. G. 1972. "A Garbage Can Model of Organizational Choice," *Administrative Science Quarterly*
- Cook, W. Steven (Jan., 2003) *Political Science and Politics*, vol. 36, (no. 1): 11-16

- Crabtree, Benjamin F. & Miller, William L. (red.) 1992. *Doing Qualitative Research*, Reserch Methods for Primary Care, vol 3. SAGE Publications, USA
- Eriksson, Johan & Sundelius, Bengt (2005). "Molding minds that for policy: How to make research useful", *International studies perspectives* 6, Sid. 51-71
- Ekengren, Ann-Marie 2005. *Olof Palme och Utrikespolitiken*. Boréa Bokförlag, Umeå, Demker (1993)
- Foucault, M. 1993. *Diskursens ordning*, Brutus Östlings bokförlag, Stockholm
- Garret Geoffrey and Weingast Garry April 1991. "National Autonomy, European Law, and then Internal Market: Norms, Institutions, and European Integration".
- George, Alexander & Smoke, Richard (1974). *Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*. Columbia University Press. New York, Appendix
- George, Alexander (1993). *Bridging the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy*. United States Institute of Peace Press. Washington DC
- George, L. Alexander & Bennett, Andrew 2004. *Case Studies and Theory Development in the Social Science*, Cambridge, USA
- Goldstein, Judith & Keohane O. Robert (red.) 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions, and political change*. Cornell University Press. USA
- Gordon, Philip H. & Shapiro, Jeremy 2004. *Allies at War: America, Europe and Crisis over Iraq*. McGraw-Hill, New York
- Hall A. Peter (red) 1989. The political power of economic ideas: Keynesianism across nations. Princeton: Princeton University Press
- Hill, Cristopher & Beshoff Pamela (red.) 1994. Two worlds of international relations, *Academics, practitioners and the trade in ideas*, Routledge LSE Centenary Publication, London and New York
- Holme, Idar Magne, Solvang, Bernt Krohn 1997. *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Andra upplagan. Studentlitteratur, Lund
- Ikenberry & Jackson (1994) *The American Political Science Review*. vol. 88 (no 4) (Dec., 1994): 1040-1041

- Ilgen, Thomas L (red). 2006. *Hard power, soft power and the future of transatlantic relations*. Ashgate Publishing Limited, Hampshire, England
- Jervis, Robert (1994) "Canadian Journal of Political Science "*Political Science Quarterly*, vol. 109, (no 5): 908
- Katzenstein, Peter 1985. *Small States in World Markets*, Ithaca: Cornell University Press
- Latham, Andrew (1994) "Canadian Journal of Political Science "*Political Science Quarterly*, vol. 109, (no 5): 908
- Leonard, Mark 2005. 'Europe's Transformative Power'. *EuroFuture*, Summer 2005, June/July/August, pp. 110–111
- Lundestad, Gier 2003. *The United States and Western Europe Since 1945: From "Empire" by Invasion to Atlantic Drift*, Oxford, Oxford University Press
- Lukes, Steven 1974, 2005. *Power: A Radical View*. New York: Palgrave Macmillan
- Manners, Ian, "Normative Power for Europe": A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies*, vol. 20, nr. 2, Sid. 242-3
- Martin, Lisa in "*The Rational State Choice of Multilateralism Matter*. Ruggie, Gerard John (red). Columbia University Press. New York. Sid. 91-121
- Melissen, Jan (red.) 2005. *The new Public Diplomacy, Soft Power in International Relations*, Palgrave MacMillian
- Michalskis Anna, kapitel: The EU as Soft Power: the Force of Persuasion, i *The new Public Diplomacy, Soft Power in International Relations*, Melissen, Jan (red.) 2005, Palgrave MacMillian, Sid. 124
- Moïsi, Dominique (Sum. 1999), *Foreign Policy*, (no. 115): 44-59
- Noll, Roger (red). 1985. *Regulatory Policy and the Social Sciences* Berkeley: University of California
- Nye, Jr., Joseph S. 1990. *Bound to lead*, The changing nature of American power. Basic Books. New York
- Nye, Jr., Joseph S (Maj, 2003), *Foreign Policy*, (no. 136): 74-75
- Nye, Jr., Joseph S. 2004. *Soft Power*, The means to success in world politics. Public affairs, Perseus books group. United States of America

- Nye, Jr., Joseph S. 2004a. *The Decline of America's Soft Power*, Foreign Affairs, 83(3)
- Petersson, Olof, 1987. *Metaforernas Makt*. Carlssons Bokförlag, Stockholm
- Risse-Kappen, T. 1994. "Ideas do not Float Freely: Transnational Coalitions, Domestic Structures, and the End of the Cold War", *International Organizations*, 48(2) pp. 185-214
- Roberts, A. Cynthia (Jan., 1998) *Europe-Asia Studies*, vol. 50 (no. 1): 166
- Rosenau, J. Sapin, B. 1994. "Theory and Practice in Foreign Policy-Making and Practitioners: The American Experience" in Girard, M. Eberwein, W-D. Webb, K. *Theory and Practice in Foreign Policy-Making: National Perspectives on Academics and Professionals in International Relations*, Pinter, London
- Ruggie, Gerard John (red.) 1994. *The Rational State Choice of Multilateralism Matter*, Columbia University Press. New York
- Shepsle A. Kenneth 1979. Institutional Arrangement and Equilibrium in Multidimensional Voting Models. *American Journal of Political Science* 23
- Shepsle A. Kenneth 1985. "Comment", in *Regulatory Policy and the Social Sciences*, Noll, Roger (red.). Berkeley: University of California. Sid. 231-37
- Singer, Marshall 1972. *Weak States in a World of Powers*, New York: Free Press
- Spiro, J. Peter (oct. 2003) *The American Journal of International Law*. vol. 97, (no. 4): 1024-1028
- Stone, W. Randal (1998), *Slavic Review*, vol. 57, (no. 2): 467
- Svenning, Conny 2003. *Metodboken*. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling. Klassiska och nya metoder i informationsområdet. Källkritik på internet. Femte upplagan. Lorentz Förlag
- Thurén, Torsten 2005, *Källkritik*. Andra upplagan. Liber
- Tschudi, Finn 1989. "Do Qualitative and Quantitative Methods Require Different Approaches to Validity? I Kvale, Steinar (red.), *Issues of Validity in Qualitative Research*, Lund: Studentlitteratur
- Utrikespolitiska Institutet, *International Studies* nr1, våren 2007
- Vital, David 1967. *The Survival of Small States*. London: Oxford: Clarendon Press

- Wagnleitner, Reinhold 1999. "The Empire of Fun, or Talking" Soviet Union Blues: The Sound of Freedom and U.S. Cultural Hegemony in Europe, *Diplomatic History*, 23, (Summer, 1999), Sid. 499-524
- Webber, D.J. 1991. 'The Distribution and Use of Policy Knowledge in the Policy Process', *Knowledge and Policy*, Vol. 4. No. 4.
- Weber, Max, "Social Psychology of the World's Religions" in H.H. Gerth and C.W. Mills (eds. and trans.) *From Max Weber*, New York, Basic Books, 1958.
- Weiss, C. Bucuvalas, M. 1980. *Social Science Research and Decision-Making*, Columbia University Press, New York
- Wendt Alexander 1992. *Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics*. International Organization
- Wilensky, H. 1997. "Social Science and the Public Agenda: Reflections of the Relation of Knowledge to Policy in the United States and Abroad", *Journal of Health, Politics, Policy and Law*, 22(5) Sid. 1241-1265

Dokument och tal

Storbritannien

- Beckett, Margaret 24 October 2006, FOREIGN POLICY AND CLIMATE SECURITY. Tillgänglig 2007-04-10 på:
<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029391647&a=KArticle&aid=1161588023142>
- Beckett, Margaret 6 December 2006, PRE-EUROPEAN COUNCIL STATEMENT. Tillgänglig 2007-04-10 på:
<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029391647&a=KArticle&aid=1165340716559>
- Strategic Assessment: Foreign & Commonwealth Office Sustainable Development Strategy2005 (oktober, 2006) Tillgänglig 2007-04-10 på:
<http://www.fco.gov.uk/Files/KFile/finalreportsde211106.pdf>
- Straw, Jack 26 April 2006, LORD MAYOR'S EASTER BANQUET. Tillgänglig 2007-04-10 på:
<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate>

[/ShowPage&c=Page&cid=1007029391647&a=KArticle&aid=1145891278953](#)

Straw, Jack 6 July 2005, STRENGTHENING THE EU AS A FORCE FOR GOOD IN AFRICA AND THE WIDER WORLD. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029391647&a=KArticle&aid=1119517952531>

Human Rights Annual Report 2005 - Full Report. Tillgänglig 2007-04-10 på:

http://www.fco.gov.uk/Files/KFile/hr_report2006.pdf

PUBLIC DIPLOMACY STRATEGY BOARD MEETING 10 FEBRUARY 2005.

Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.fco.gov.uk/Files/KFile/PDSBMinutes10Feb2005.pdf>

Sverige

Malmström, Cecilia EU-minister: Sieps årskonferens, Why Europe? Possibilities and Limits of European Integration. 16 november 2006. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/7661/a/72615;jsessionid=aIvhWiFy5XQc>

Svensk vilja och förmåga i den nya världen. Medlen är beslutade - men vilka är mål och motiv? 18 oktober 2006. Tillgänglig 2007-04-10

på:<http://www.regeringen.se/sb/d/7661/a/72021;jsessionid=aIvhWiFy5XQc>

Tal Utrikespolitiska Föreningen Uppsala 4 december 2006. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/7661/a/73551;jsessionid=aIvhWiFy5XQc>

Worldviews, International Relations and Globalization, the House of Sweden, Washington DC 6 december 2006. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/7661/a/73815;jsessionid=aIvhWiFy5XQc>

USA

Dobriansky, J. Paula November 21 2006, U.S. and European Cooperation in Democracy Promotion, Human Rights, and Development Remarks at the European Institute's Conference on The Strategic Use of Soft Power to Improve Global Stability, Security and Goodwill Washington, DC. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.state.gov/g/rls/rm/77503.htm>

Kaplan, D. Robert September 17 2002, The World in 2005, Remarks to the Open Forum Washington, DC. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.state.gov/s/p/of/proc/tr/14473.htm>

Pachios, C. Harold January 28 2003, Public Diplomacy and the War on Terror Remarks to Newhouse School of Communication, Syracuse University Syracuse, NY. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.state.gov/r/adcompd/rls/19104.htm>

Powell, Colin January 26 2003 Remarks at the World Economic Forum Secretary, Davos, Switzerland. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.state.gov/secretary/former/powell/remarks/2003/16869.htm>

Powell, Colin April 21 2004, Secure Borders, Open Doors. Tillgänglig 2007-04-10 på: www.state.gov/secretary/former/powell/remarks/31634.htm

Powell, Colin October 1 2004, Remarks at the Southern Center for International Studies. Tillgänglig 2007-04-10 på:

<http://www.state.gov/secretary/former/powell/remarks/36694.htm>

Rice, Condoleezza February 4 2005, Interview with David Frost on BBC's "Breakfast with David Frost" London, England. Tillgänglig 2007-04-10 på: www.state.gov/secretary/rm/2005/41852.htm

Rice, Condoleezza February 11 2005, Remarks to the Press en Route to Shannon, Ireland. Tillgänglig 2007-04-10 på:

www.state.gov/secretary/rm/2005/42167.htm

Rice, Condoleezza Mars 15 2006, Remarks at the Indonesia World Affairs Council. Tillgänglig 2007-04-10 på:

www.state.gov/secretary/rm/2006/63160.htm

Övriga tal och dokument

Ashton, John. "World's most wanted: climate change" BBC News Online

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/5323512.stm>

Bildt, Carl. 19 februari 2007, Utrikesdeklarationen. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/3216/a/58247>

Eliasson, Jan. februari 2007. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.palmecenter.se/Temaomraden/Fredochkonfliktlosning/Dialogochkonfliktlosning/Artiklar/070402Eliasson.aspx>

Ficher, Joschka. januari, 2005. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.europeanresearchforum.com/newspapers/TransatlanticRelations.pdf>

Stevenson, Richard. "New Threats and Opportunities Redefine U.S Interests in Africa," *New York Times*, 7 Juli, 2003.

Times-Mirror Center for the People and the Press (1991). "East-West Poll"

Internetkällor

Brittiska Regeringen. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.pm.gov.uk/output/Page5.asp>

Brittiska Utrikesdepartementet. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029390518>

JSTOR. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.jstor.org>

<http://www.jstor.org.till.biblextern.sh.se/search/>

Svenska Regeringen. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/126/a/136>

USA:s Regering. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2005/state.html>

<http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2005/defense.html>

USA:s Utrikesdepartement. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://search.state.gov/search>

<http://cf29.usasearch.gov/search>

Bilaga 1

USA

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
USA:s Utrikesdepartement Republikanerna 2001-2006	-	-	-	-	1	5	6	10	5	6
USA:s Utrikesdepartement Demokraterna 1997-2001	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av President George Bush 2001-2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av President Bill Clinton 1997-2001	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källor: Amerikanska Utrikesdepartementet. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://search.state.gov/search> <http://cf29.usasearch.gov/search>

Storbritannien

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Brittiska Utrikesdepartementet Labour Party 1997- 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5
Tal av Premiärminister Tony Blair 1997- 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källa: Brittiska Utrikesdepartementet. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029390518>

Sverige

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Svenska Utrikesdepartementet/ Statsrådsberedningen Borgerlig Regering 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Svenska Utrikesdepartementet/ Statsrådsberedningen Socialdemokratisk Regering 1997- 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av Statsminister Fredrik Reinfeldt 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tal av Statsminister Göran Persson 1997- 2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källa: Svenska Regeringen/Statsrådsberedningen. Tillgänglig 2007-05-30 på:

<http://www.regeringen.se/sb/d/126/a/136>